

كۇقارېكى يازىي ھونەرىيە

ژمارە (۱۷) سالى پېنچەم پاپىزى ۲۰۰۱

بابەتەكانى ئەم ژمارە :

كارىكاتىرى سەربەرگۈ پىشتبەرگ
ئە مالىپەرى بزۈوتتەۋەى شۇرگىرى ژنانى
ئەفگانىستان www.rawa.org
ۋەرگىراون

تايپو مۇنتاز : ئۆزىن ئەھدەد

ئادرەسى پۇستى:
JILEMO, Postfach,
912215, 51093 Koeln, Germany

پۇستى ئەلەكترونى:
jilemo@hotmail.com

ئادرەسى مالىپەر:
<http://www.jilemo.cjb.net>

ژياننامە و ناساندن :
۲ل نازم حىكمەت
ھۇنراۋە و پەخشان :
۱۶ل ژمارەكان چ دەلىن
بۇ نووسەرانى ئاسىيا و ئەفرىكا
بۇ گولپكى فرىبو دراۋ
دەرئامەد
گەردەلوولى سەرمايە
ھاۋارى زېندان
ھۆكارەكان
چىرۇك :
۳۷ل تەنجا تارمايىبەكى رەشى ئەدى
۲۹ل چاۋشاركىي مەرگ و ژيان
شانو :
۳۰ل ترۇتسكى لە دوورخراۋگە
تسەنز :
۴۱ل ئالە ھاۋوسى
۴۵ل كالتەۋكەپ :
۵۰ل سەرگەرمى :

نازم حکمت باشتر بناسین

دوابه ش

و: هه ژین

نازم حکمت بیرى لیکردهوه که له وه زیاتر ناتوانیت بهرگه ی ئەم ستمه بگریت. ئەو چاک دهیزانی که نازادبوونی وی واته نازادبوونی ههزاران زیندانی سیاسی که له زیندانه جوړاو جوړهکانی ولاتدا بهند کرابوون ...

هیچکام له ناپهزایه تیبهکان، بهیاننامه، تیله گراف و نامهکان که له چوارگۆشه ی جیهانه وه ههروهک لافاو بهرووی سهرانی تورکیه دا ههلیان ده کرد کاراییان دانه نابوو. له تاوا، ئەو، نازم حکمت بریاری دابوو دوا شتیک که بو ی ماوه ته وه له ریبی نازادی خو ی و ههزاران زیندانی دا بیبه خشیت: واته گیانی!

ههلبه ته ده بی بوتری نیوه ی گیانی! چونکه له م دوازه ساله دا سهره رای پشویوی و لاوازی سییهکانی و نازاری سیاتیک، تووشی نه خووشی دلپش بوو. له گه ل گشت ئەمانه شدا وی بریاری دا له خواردن مانگریت: یان نازادبوون یان مردن!

له م سهرده مه دا، نازم حکمت له زۆریه ی ولاتانی دونیادا ته واو ناسراو بوو. له تورکیه ش روژنامه وانان ساتیک لیبی بی ناگا نه بوون و چاپکراوه کان هه موو روژی هه والیکى تازه ی و بییان بلاوده کردوه.

نازم حکمت ویردی سهر زمانان بوو. هه مووان خوازیاری نازادبوونی وی بوون. نیستاکه نیتر بو ی ساخ بوو بووه وه که له ماوه ی ئەم دوازه ساله دا بهرگه ی چ ستمیکى کوشنده ی گرتوه. نازم حکمت رایگه یاندا که له روژی هه شتی ئاپریلی ۱۹۵۰ وه له خواردن مانده گری و نووسی که ئەم کاره ی وی هه رگیز له نهنجامی نا ئومیدییه وه نه بووه به لکو بو به ده ستهینانی مافی خو یه تی و ههروه ها دریزه ی دا بی که گیانی ته نیا شتیکه که ده توانیت به پیره ی ئاره زوه وه له ریبی خو ی و کهسانی تر دا به ختی بکات ...

بابه تی له خواردن مانگرتنی نازم له چاپکراوه کاندان بلاوکرایه وه و گشت لایه نگرانی وی په شیوکرد و رای گشتی دونیای وروژاند. جاریکی تر لافاوی تیله گراف و نامه ی ناره زایه تی به ره و سهرانی ده وه تی تورکیه له هه ر چوار گۆشه ی دونیا وه هه لیکرد. له لایه کی تریشه وه لایه نگرانی نازم و هه رواش لیپرسراوان به شیوه یه که ده یانویست بهر به مانگرتن له خواردنی وی بگرن. لایه نگرانی نازم په شیوی گیانی وی بوون و ده یانزانی که وی نه خووشه و توانای بهرگه گرتنی ئەو کاره ی نییه. سهرانی ولاتیش ده یانویست بهر به وروژانی خه ل بگرن.

به شیوازی جوړاو جوړ ویستیان وی له بریاره که ی پاشگه ز که نه وه و جاریکی تریش به هیوایه کی

بئ بنہما وی له پشت میلی زیندان راگرن. به لام نازم له سهر بریاری خوئی سوور بوو له هه مان روژدا که پیشتر رایگه یان دیوو، دهستی دایه مانگرتن له خواردن...

مانگرتن له خواردنۍ نازم نه که ته نیا رای گشتی تورکیه ی دژی که سانیک که نه م هونہرہ نازادیخوازه که به شانازی ئه ده بیاتی هاوچهرخی تورک و باوکی هونراوه ی تورکی ده ژمیردا زیندان کردبوو، وروژاند، به لکو خه لکی ژوریک له ولاتانیس له تاو ئه و هه مگه ستم و ناداوهرییه ی که سهرانی ده ولته تی تورکیه به رامهر ئه م هونہرہ گه وره یه ره وایان ده بینی، توره کرد... ده ولته و سیاسیسه تبارانی ولات بهره بهره شله ژان. شالیاری دادوهری ده سته جئ لیکوله ره وانی نارده زیندانی بورسه و ویستیان به دانی به لینی دروینه وی له بریاره که ی پاشگن بکه نه وه. به لام نازم گوئی نه دانی. ناچار، ده ولته رایگه یانند که له بهر ئه وه ی که نازم حیکمه تی هونہر به توندی نه خووشه و پیداو بیستییه کانی چاره سهر له زیندانی بورسه دان، ده یگوین زیته وه بؤ ئیستانبول. زیندانیانی زیندانی بورسه که نازمیان ژور خووشده ویست و به ((بابه)) بانگیان ده کرد به م هه واله په شیوان. ئه وان ده یانویست که و به ئاسانی ((بابه)) له ده ست نه دن. له کاربه ده ستانی ده ولته تی دانیا نه بوون و ده ترسان که له نیوی بهرن. خهریک بوو زیندانیانی بورسه هه لچن. له بهر ئه مه کاربه ده ستانی ده ولته نیوه شه و له ژیر چاودیرییه کی ژوردا به نهینی نازمیان له زیندانی بورسه ده رکردو گواستیان ه وه بؤ ئیستانبول. له ئیستانبول ده سته جئ وییان له نه خووشخانه پر نامیره کان خه واند. نازم بهر هه لستی ده رکردو ناماده نه بوو مانگرتن له خواردنه که ی بشکینی. دکتور و شاره زایان چاویان پیکه وت و راپورتیان نوسی که ژور نه خووشه، باری سییه کان و دلی ژور خراپه و بؤی هیه گیانی له ده ست بدات. نازم دهیزانی که مردنی وی بؤ دوژمنه کانی مه تر سیداره، له بهر ئه وه دل به سته ی مردن بوو گوئی له و راپورتانه شل نه بوو و به شیوه یه کی بئ نه ملاو ئه ولی به مانه وه و خه وتن له نه خووشخانه نه ده داو ناماده ی چاره سهر کردن نه بوو و داویکرد هه رچی ژووتر بیگیرنه وه زیندان. سهره نجام ناچار بوون بیبه نه یه کئ له زیندانه کانی ئیستانبول...

((جه لیله خانم)) دایکی نازم حیکمه که تاراده یه ک بینایی له ده ست دابوو له خه می کوره نازادیخوازه که یدا له باری ئاسایی که میک پیرتر دهاته بهرچاو، بؤرگارکردنی کوره که ی که له یازدهه مین روژی مانگرتن له خواردنه که یدا بیهوش که وتبوو له گیانه لاندنا بوو، له سهر پردی به ناوبانگی ((گالاتای)) که نداو دانیشته و روژی راگه یانند و بؤرگاری وی ئیمزای کوده کرده وه. خه ک له دوری ئه م ژنه جهرگ سووتاوه کوپونه وه و له سهر پرده که قهره بالخییه کی سهیر په یدا بوو. پؤلیس گرتیان بردیانه پؤلیسخانه به لام پاش چهند ساعته بؤ پیشگرتن به وروژانی زیاتری خه ک نازادیان کرد.

بەلام بۇ سەبەبىنى ئەو رۇژە، ((ئورھان ۋەلى))، ((ئەكتاي رەفەت))، ((مەلىخ جەۋدەت)) سىڭ ھۈنەرى بەناۋىبانگو خۇشەۋىستى خەلك، بۇ رىزگار كىردى گىيانى نازم حىكمەت سىڭ رۇژ رۇژۋىيان راگەياندا... لەم كاتەدا ھەلبىزاردىن دەستى پىكىرد. لەبەر ئەۋە تا پىكەينانى ئەنجومەنى تازەۋ پەسەندىردى ياساى لىبوردنى گىشتى دەبوۋ چاۋەرۋان بىكرىت. لەسەر داخۋازى پىداگرانەى زۇرىك لە نوۋسەران ۋەنەران ۋەنەرمەندان ۋە رۇشنىيرانى ۋلات بەتايىبەت كۆمەلە خەلكىكى زۇر لە لايەنگرانى نازم حىكمەت، ۋى ئامادەبوۋ بەشېۋەى كاتى مانگرتن لەخواردن بىشكىنىت.

سەرەنجام ھەلبىزاردىن كراۋ پارتى دىموكرات دەسەلاتى گىرتە دەست پاش پىكەينانى ئەنجومەن، پىشنىارى لىبوردنى گىشتى چوۋە بەردەم ئەنجومەن. جارىكى تر دوژمانى نازم دەستەۋەستان نەمانەۋە ۋە خالىكىيان خىستە ياساى لىبوردنى گىشتىيەۋە كە بەپىي ئەۋە كەسانىك كە بەپىي بەندى ۹۴ى ياساى سزادانى نىزامى گىرابوۋن بەر لىبوردن نەكەۋن ۋە ئەمە تەنيا بۇ پانزە سالى تر لە زىنداندا راگرتنى نازم حىكمەت بوۋ. بەلام نارەزايەتتەيەكان جارىكى تر زىاترو زىاتر پەريان سەندو دواچار خالىكى ترىان خىستە ياساۋە كە ۋەبەر كەۋتوۋانى ئەۋ بەندەش دوۋلەسەر سىي سزاكەيان دەبەخىشراۋ نازم كە سىازدە سالى لە بىستە ۋە ھەشت سال زىندان كىشا بوۋ سەرئەنجام رۇژى ۱۵ى جۈنى ۱۹۵۰ بە دلىكى نەخۇش ۋە سى لاۋازۋە لەپىشت مىلەى ئاسنىنەۋە ھاتەدەر. ھاۋسەرەكەى ((مەنەۋەر)) لەتەۋاۋى ئەم ماۋەدا بۇ ساتىك ۋچانى نەدابوۋ. يەك سالى تەۋاۋ لە شارى بورسە نىشتەجى بوۋبوۋ لەم گىشتە ماۋەدا تا ئەۋىندەرى كە دەستۋەرەكانى زىندان بوارىان دەدا چاۋدىرى ۋە ئاگادارى ھاۋسەرەكەى دەكرد.

زندانىانى زىندانى بورسە، چ ئەۋانەى كە لەسەر بىنەماى لىبوردنى گىشتى ئازاد بوۋبوۋن چ ئەۋانەى كە چەند سال لە ماۋەى زىندانى بوۋنەكەيان داشكابوۋ، بەلام ھىشتاكە دەبوۋ لە زىندان بىمىنەۋە، بە شادى ۋە خۇشحالىيەكى بىۋىنەۋە لە دەۋرى نازم كۆۋبوۋنەۋە ۋە بەبۇنەى ئازادبوۋنى ۋىيەۋە جەژنىان دەگىرا.

نازمىش ۋەك گىشت زىندانىيە ئازادبوۋەكان پاش چەند رۇژ كەۋتە گەران لە دەۋى كار. دەۋىست كار بىكات ۋە خەرجى خۇى ۋە ھاسەرۋ كۆرپەكەيان كە بەرىۋە بوۋ دەرىبىنى. چەند زامانى دەزانى. لە زىندان سالەھى سال رىستەن چىنىنى كرىبوۋ لەم كارەدا بوۋىۋە ۋەستا. بەلام ئەۋانەى كە لە تەۋاۋى ئەم سالانەدا نەيانەپىشتبوۋ گەۋرەترىن ھۈنەرى تورك ھەناسەيەكى ئاسوۋدە ھەلكىشى، جارىكى تر لەسەر رىي رىگرى نەدىتراۋ دىتراۋيان دانا.

ۋى لە روانگەى ئەۋانەۋە تاۋانبار بوۋ، ئەگەرچى بەر لىبوردنى گىشتى كەۋتتت يان نا دەبوۋ دەنگى ۋى كپ بىكرىت، چۈنكە ھەندىك گۈيچكە بەرگەى بىستنى دەنگى ۋىيان نەدەگرت. نازم لەم

دهرگه و لهو دهرگه ډا، ټاماده بوو هه ڪاريڪ بڪات تاوهكو ته نيا بتوانيت خه رجى ژيانى خوځى و هوسهرو منالى دهرڪات. ٺيتر ته نيا ٺاره زوى ٺهوه بوو كه ماليكى گچكه به ڪري بگريٽ و به ٺاره زوى ويستى خوځى بيرازينيت هوه و پاش سالانڪ له زيندان و دهر به دهرى به ٺاسوده بيهه وه له ته نيشٽ هوسهرو مناله ڪه ڀيدا بڙى و خه ريڪى ڪارى ٺهه بهى و هونراوه و شانؤ نووسين بيت. روژانئى دورورڙ له دووى ڪار گهرا، به لآم ڪه س ٺاماده ٺهه بوو ڪار بهوى بدات. لهه مووى خراپتر ٺهوهى كه هيشٽا پوليس له دووى بوون، بو هه شوينڪ دهرؤيشٽ چهند پوليسى نهينى له دووى بوون.

دواچار لهه مان شيرڪه تي فيلمسازيا كه پيش زيندان ڪارى ليده ڪرد توانى ڪاريڪ پهيدا بڪات. هرچهنده داهاتيڪى ڪمى هه بوو، به لآم بهرامبهه بهم چاڪه يه بهه ريوه بهراني شيرڪه ته سوپاسگوزار بوو كه ويرابوويان ڪار به وي بدن. لهو شيرڪه ته دا سيناريؤى دهنووسى، خه ريڪى ڪارى دويلاؤ بوو له ٺاماده ڪردنى فيلمه ڪاندا چاوديرى ده ڪرد، به لآم بريار بوو بهه هيج شيويهه كه له هيج ڪوييهه ڪى ٺهوه فيلمانه دا نيوى ٺهوه نه بريٽ. نازم رازي بوو. پاشنيوهه روان ماندوو نيوهه گيان له ڪار دهه گهراوه له ته نيشٽ هوسههه ڪى ((منه وهه)) هيلاكى روژگارى له بيرى خوځى ده برده وهه و بو ساوايهه ڪه له داهوويهه ڪى نزى ڪدا له داىڪ ده بوو پلانى دادهر ريزا و جارچار هاهه لآنى نزى ڪى وي وهه ((عابدن دنيو)) ى نياگاريڪيش، ((سهه عيد فايق)) نووسهه ى به ناويانگو ((ٺهه ڪتاي ره فعهه)) ى هونهر دهه اتهه ديدنه و چهند ساعهه پيڪه وهه داده نيشٽن و له باره ى هونهر و ٺهه ده بيات قسهه و ياسيان ده ڪرد.

سههه نه ڄام ((منه وهه)) ڪوريڪى بوو. نازم ههه ميهه بهه خزم و هاهه لآنى ده گوت ڪه منه وهه ڪوريڪى بو وي ده به و پيشتر نيوهه يشى نابوو ((مههه ته)) (موحهه مههه) ... دواچار ((مههه ته)) له داىڪ بوو. شادى نازم له راده به دهر بوو. ٺهه پياوه، ٺهه مرؤقه ڪه دونه ى به هونراوه ى جوان و پايه داريهه وهه داگرتبوو، به خه وهه ى به ماناى واقيعى پاش ٺهه هه مووه ره نه ڄو ڪويروهه ريهه بي ٺهه ژمارانه، ڪه لهو نيوهه ندهه بچووه ڪه خيزانويهه ى به دهه سٽى هينا بوو. به شاديهه ڪى له راده به دهر وو بهه غرورى باو ڪيڪه وهه له باره ى ((مههه ته)) وهه ده داوا. ناهه قيشى نه بوو، چل ونؤ سال له ته مهه ى دهه گوزهره و تازه بوو بووه باوڪ.

نازم دهيزانى ڪه ده يانه ويت ٺهه خوځيهه گچكه يهه ڪه پاش سالانڪ له زيندان و دهر به دهرى به دهه سٽى هينا بوو، لىي بستين. دهيزانى ڪه ههه ميهه چاوديرى ده ڪهن، دهيزانى ڪه چاهه ريهه بيانويهه ڪى بچوون، به لآم ٺهه هه موو تواناى خوځى دهه خسته گهه ڪه بيانويهه ڪه نه دا ته دهه سٽ دورژمانى. چونكه دهويست له ولا ته ڪه ڀيدا له ته نيشٽ خيزانه ڪه ڀيدا بڙى و ٺيتر به هيج شيويهه ڪه ٺاماده نه بوو ٺهوه ى ڪه به دهه سٽى هينا وهه له دهه سٽى بدات. به لآم ...

رؤڙيڪ كاربهه دهستيكي فرمانگه ي سهربازگيرى له دهگه ي مالهگه ي ده دا و داوا له نازم دهكات كه ههرچى زووتر خوى بؤ ئه انجامدانى خزمهتى سهربازى بنا سينئى. نازم حيڪمهت باوهرى نه دهكرد كه له ته مهنى په نجا ساليدها ئه ويان بؤ خزمهتى سهربازى بيهويت. بيجگه له وهش؛ ئه و كه خويندگه ي هيزى دهريايى ته واوكردوه و ماوهيه كيش له هيزى دهريايى دا خزمهتى كردوه. ههرچؤن بوو، سبهينى ئه و رؤڙه گشت بروانامه كانى و راپؤرته پزيشكييه جؤراو جؤرهكان له باره ي نه خوئشى دل و لاوازي سييه كانى و نازارى سياييك له گهل خوى بردنييه فرمانگه ي سهربازگيرى و چهند ساعته له گهل كاربهه دهستانى بيانو و گير مشتمل و مر دهكات، روونى دهكات وه، باس دهكات. به لام بيسووده. ته نانهت شوينى خزمهت كر دهنه كه ي وى بيشتر ئاماده كراوه: له شوينيكي دووردهست و ئاو وهوا ناچؤرى و لآت ! پيشنيار دهكات كه پزيشكى نيزامى چاويان پيى بگهويت. پزيشك به وردى دهپيشكنى و دوو به دور پيى دهلى : ((ئيوه بهم باره وه كه هه تانه نيو ساعته له بهر خؤره تاو بووه ستن مردنتان بيگه رانه ويهه ! به لام چى بگه م كه دهبيت له راپؤرته كه مدا بنووسم كه تهن دروستيتان زؤرباشه !))

ئيتر ئه مه له توانا ي وى به ده ربوو. به هيچ شيويه كه ناتوانئى ئه م پيلانه پوچهل بگريته وه و به هيچ شيويه كيش ناتوانئى بهرگه ي بگيرئى. له وكاته دا نازم رووداوى كوشتنى ((سه باحه دين عه ل)) بيركه و ته وه : نووسه رى به ناوبانگ كه دواچار به فيل و ته له كه له سه ر سنوورى بولگاريا له كاتى هه له اتندا كوشتيان ! نازم كه و ته بيركر دهنه وه : ((سه باحه دين عه ل)) يان ئه وه نده خسته ژير فشاره وه كه ناچار بوو را بگات و ئه وكات له سه ر سنوورى توريكه - بولگاريا به دهستى يه كئ له نؤكه رانيان كوشتيان و وايران نيشاندا كه ئه و كه سه ي كه له گه ليده بووه له بهر چاوبرينه پاره و پوول، ئه وى كوشتووه. نه كا ئيستاكه بؤ ئه و يش ودها پيلانيكيان دارشتين ؟ بليى ئه مجاره ويستبتيان به شيويه كه وى له ناو بېرن. ههر چهند شه و له وه و پيش كه له سه ر كاره وه بؤ ماله وه ده گه رايه وه خهريك بوو به ئؤتؤمؤبيل به ژيرييه وه كه ن ئه و رؤڙانه هاوه لانى دوور و نزيكى ناگاداريان دهكرده وه و پيداگرانه داوايران ليده كرد كه ناگادارى خوى بيت نازم هه ستنى به مه ترسى كرديو ههردهم مهرگ له بؤسه دا بوو بؤى ئه مجار ده يانويست بييه نه سهربازى و له و ناوچه ئاو وهوا خراپه دا سه نگو مى بگه ن. ئه وان به باشى ده يانزانى كه ئه و نه خوئشه ! كه بارى دل و سييه كانى جؤريكه كه له و ناوچه دا چهند رؤڙ زياتر ناڙى.

له سالی ۱۹۵۱د له گهڼ هاوليکي لاودا له دهريادا بهرهو مهرگ چوون

بيري ليکردهوهو ديتي که وي چ بيهوي و چ نيهوي روژي دابران هاووته پيشهوهو دهبيت بروات... هرچي زووتريش دهبڼ بروات و نيشتماننهکي که نهوندهي خوښدهويست، خهلهکهکي که له بهر وان دهژيا و خوښهويستي وان سهراپاي داگرتبوو، به جي بهيليت. هاوسرهکي، هاوسهري خوښهويست و ميهرهباڼي، ماله گچکهکي که تازهکي به داهاته کهمهکي کهل وپهلي بو کريبوو و له گشتي زياتر، کورهکي، ((مههت))ي، هيواي ژياني بهجيبهيلي...

له بهره بهياننيکدا مالناوایي له هاوسرهکي ((منهوه)) و کوره ساواکي ((مههت)) کردو بهرهوپيري سيزده سال تاسه و دابران چوو، وتيووي که دهچيته مالي خوشکهکي له نانکارا... چهند ساعهت دواتر کاربهدهستيکي ريکخراوي ناسايش تهلهفوني بو خوشکهکي له نانکارا کردو پرسى که ناي ابراکي لهوييه؟ ساميه پهشوکا و ترسا که بهلايهک بهسهر براکيا هاتبې بهلام کاربهدهستهکه پيى وت که نازم سهفهري کردوهو وتويهتي که دهچيته نانکارا وهلامى پرسيارهکاني تري ساميهي نهداوهو گوشيهکي داناوه.

((نازم)) سهفهريکي مهترسيداري بو خوځي ريکخستبوو، برياري دابوو له روژيکي توفانيدا که کاربهدهستاني زور له دورى بوگان ((بسفر)) نين، له دهريا بدات.

نازم سهههتا سواري کهشتييهکي کهناري بوو له يهکي له لهنگهگرگه چولهکاندا دابهزي که بهپيى ريکهوتني پيشتريان، هاوهليکي لاو به بهلهميکي موتورداري ماسيگرييهوه چاوهري بو. چوه بهلهمي هاوهلهکهيهوه. بو نهوهي سهرنجي دهروبهه رانهکيشن بهرهو باشور چوون و پاش نهوهي که له کهنار دورکهوتنهوه، بهلهمهکهيان بهرهو باکوور بادايهوهو بهخيرايي له دهرياي رهش دا روښتن. ئيواره بوو که توفان توندتر بوو و شهپوئي بلندي دهريا بهلهمهکي ههروهک پووشيك هينايه ههشهکو. لهم کاتهدا مۆتوري بهلهمهکesh لهکار کهوت. لهکاتيکدا که تهماير بووبوون کهشتييهک که له بوگان((بسفر))وه دههات، هاته دهرياي رهشهوهو کاتيک که به تهنيش بهلهمهکي نهواندا تيدهپهري، لهژير دوا روښنايي روژدا نازم ديتي که کهشتييهکه کهشتي ولاتي رومانايه. نازم روو لهچهند دهريوانيک که لهسهر تهختي کهشتييهکه وهستا بوون و به سهرسورمانهوه سهيري نهه بهلهمه گچکه و لهکارکهوتوهيان دهکرد، که گپژدهي شهپولهکاني دهريابوو بو، هاواري کرد: ((من نازم حیکمهت هونہري تورکم. ههوال بگهيينه کاپيتان...)) کهشتييهکه تپهري و پاش چهند ساتيک که نهوان لهنيوان گومان و مهرگ و هيواي ژياندا دهست و پييان رادهوشاند کهشتييهکه وهستا... چهند ساعهتيک دواتر نازم و هاوهلهکي له کابينه کاپيتني کهشتييهکهدا بوون و بهرهو يهکيتي جهماوهري سوقيهت دهروښتن.

نازم حىكمەت ھۈنەرى گەرەلى تورك كە بە سەراپاي گيانىيە ۋە نىشتمانەكەلى خۇش دەۋىست، سىزىدە سالى دور لە نىشتمانەكەلى بىر دەسەر. لەم ماۋەدا بۇ زۇر شوين سەفەرى كىرد و لەگىشت شوينىك لەگەل شەيدايى و ورژانى لەرادەبەدەرى نازادىخۋازانى جىهان رۋبەرۋو بوو. ھۈنەران و نووسەران و ھۈنەر مەندانى گەرە كە لە دواسالى زىندان بوونەكەيدا بۇ نازادبوونى وى دەنگيان ھەلبرىبوو، ھۇنراۋەيان ھۇنىبوۋەو ۋە بەياننامەيان دەر كىردبوو يەك بەيەك دىدارى كىردن. چەندىجار چوۋە پارىس. لە تەنىشت ((ئاراگۇن)) بۇ كارگەران ھۇنراۋەلى خويندەو، لەگەل ((سارتر)) قسەوباس گەلىكى دورودىرىژى كىرد، دوا بەرھەمى پىكاسۇلى لە شوين كارەكەيدا دىت. سالى ۱۹۵۱ لە قىستىقالى لاوان لە بىرلەن لەگەل ((پابلۇ نىرۇدا)) ئاشنا بوو ۋە ھۇنراۋەكانى وى لە زمانى خۇيەو بىست. لەگەل ((نىكلاس گىلەن)) ھۈنەرى كۈبايى سەفەرى كىرد و لەگەل وى ((لە ھۇتيلە ئاسيايى و ئەۋرۋاپايىيەكاندا خەوت)). چوۋە كۈبا و لە شەقامەكانى ھاقانادا لەگەل لاۋانى كۈبايى دا لە رىيوانى^۲ كىرد و سرۋودى وت. بەلام ئىتر ھەرگىز نەبىتوانى بگەرىتەو ۋە بۇ نىشتمانە خۇشەۋىستەكەلى و بەو ئارەزۋەو ۋە تىلەو ۋە :

نىشتمانم، نىشتمانم، نىشتمانم

ئىتر نە كۈلۈى چىراۋى تۇم بۇ ماۋەتەو ۋە

نە كەۋىشك كە رىگەكانى تۇي پىۋاى

دوا كراسىشم سەردەمانىكە لەبەرما دراۋە

لە كەتانى ((شېلە)) بوو

ئىستاكە تۇتەنبا لە سىپىتى پرچما

لە ۋەستانى^۲ دلما

لە چىرچ ۋەلۇچى نىۋچەۋا نىشتمانم

نىشتمانم

نىشتمانم

بەرھەمەكانى وى لەم ماۋەدا بۇ زىاتر لە سى زمانى جۇراۋجۇر ۋە رىگىردان و چاپكران بەلام تا كاتىك كە زىندو بوو نەبانىھىشت لە نىشتمانى وىيدا بە زمانى خۇى بلاۋىكرىنەو. دەسالى تەۋا لەگەل مەنەم نامەلى گۇزىيەو. ئەو نامانەلى كە بە ھۇنراۋە بۇ مەنەۋەرى نووسىبوون، دواتر كرانە پەرتۋوكىكى جىا. بەلام نازم لە دوا سالەكانى ژيانىشىدا بووە دلدارو لەگەل ((قراۋتۇليا كوفا)) كە زۇر لە خۇى گەنجىر بوو سالى ۱۹۶۱ ھاۋسەرى كىرد.

دلەى نەخۇشەسى نازم حىكمەت لە بەرەبەيانى رۇژى سىيى جولاي ۱۹۶۳ا لە مۇسكۇ لە لىدان كەوت. مردنى وى خەلكى زۇربەى ولاتانى دونىاي خەمبار كرد. زۇرىك لە ھۆنەران و نووسەران لە پرسەى ويدا بەرھەمى بەرچاويان ئافەراندا، بەلام ھىچكام دەردناكتەر لە ھۆنراھى ھاۋەلى پابلۇ نېرۇداى ھۆنەرى گەرەى شىلى نىيە:

نازم بۇچ مردى ؟

ئىيستا، چ بگەم

بەبى سرودەكانى تۇ

لە كوئ چاۋگىك پەياكەم كە تىييدا

ھەمان خەندە ھەبى كە ئەكاتى پيشواى مەدا لە روخسارى تۇدا بوو

نىگايەك ويئەى نىگاي تۇ

تىكەلەبىك لە ئاۋو ئاگر

پر لە نازارو شادى

نىگايەك كە مەى بۇراستى دەچرى، لە كوئ پەيداكەين ؟

براى من

وھە ھەستگەلى تازەو ئەندىشەت لە منا ئافەراندا كە ئەگەر

بايەكى توند كە لە دەرياۋە ھەلدەكا

بىانبا

ھەر ۋەك ھەورئ، ۋەك گەلايىن دەخلىسكىن و

دەچنە شويئى و ئەسەر زەمىنىكى دوور دەست دەكەۋنە خوارئ

كە تۇ لە ژيانتا ھەلت بژاردبووو

پاش مردنىش پەناگەى تۇيە

ئەمە بۇ تۇ، چە پكە گولىكى داۋدى شىيلى

بۇ تۇ، جەنگى گەلان و مشتومرى من و

دەنگى كىكراۋى تە پلە خەمبارەكانى سەرزەمىنى من

برام، بى تۇ لە دونيادا، چەندە تەنىام.

لە تاسەى روخسارى تۇدا مام

كە ۋەك درەختى گولكردوۋى گىلاس، زىيرىن بوو

لە ھاۋەلى تۇ كە بۇم نان بوو، كە بۇم شكانى تىنۋويەتى بووو

وزی دهادیه خوینم، بیبهش بووم
 له گهگن تۆ یه که مینجار کاتی رو به روو بووم که له زیندان دهرچوو بووی
 له زیندانیکی نیوه تاریک که وهک چالی سته م و نازار بوو
 نیشانه ی سته م له دسته کانی تۆیا دیت
 له نیگای تۆیا له دووی تیری کینه گه رام
 به لام دلیکی پاکت هه بوو
 دلئ پر له زام و روشنایی
 نیستاکه من چ بکه م ؟
 نایا ده توانی دوتیا به بی نه و گولانه بهینریته به رچاو
 که تۆ له گشت لایئ چاند بووتن ؟
 چون ده توانم بژیم، بی نه وهی تۆ رینویبگه ری ؟
 بی ههستی سوارچاکانه ی گه لی تۆو توانای هونهری تۆ ؟
 سوپاس بۆ تۆ که وهها بووی
 سوپاس بۆ تۆ، بۆ نه و ناگره ی که به سروود کانت هه نتگر ساند...

هونراوه ی نازم حکمهت

((ئورهان کهمال)) نووسه ری به ناوبانگی تورک که ماوه ی سئ سا ل له زیندانی ((بورسه)) دا له گه گن نازم حکمهت هاو زیندانی بووه و به سه رهاتی ئەم سئ ساله ی نووسیوه و بلاوی کردۆته وه و به شهیداییه وه له باره ی نازم حکمهت هه دهوئ، له باره ی وییه وه وتهیه کی سه رنجراکیشی هه یه. ده لئ : ((نازم حکمهت ئامیری هونراوه یه.)) له وهی که هه ر بهر خور دیک تاز ه، هه ر بیرکی تاز ه و هه ر وتاریکی تاز ه ده سته بجه ئ ده بووه مایه ی سروشی هونراوه یه کی تاز ه بۆ نازم و ده سته بجه ئ ده بیرده پشتی ئامیره شه قوشره که ی نووسینی، ده توانی به م نه نجامه بگه ی که وته که ی ((ئورهان کهمال)) راسته، به لام گه وره یی ئەم ئامیره، ته نیا له خیرایی و فراوانی به ره مه میدا نییه، به لکو گه وره ییه واقیبه که ی له وه دایه که هه ره که له م هونراوانه له ئەده بیاتی تورکدا به ره مه میکی هه لکه وته یه و ته نانه ت لاسای کرد نه وه یان له توانای هیچ هونهریکدا نییه.

ئه خاله بنه ره تیانه ی که له باره ی هونراوه ی نازم حکمهت هه ده بیته له به رچاو بگه ر دیرین نه مانه ن:

۱- له نیوه هونراوه ی کلاسیکی تورکدا که هونراوه ی کیش و سه روادارو له ژیر کارایی هونراوه ی

فارسی و عہرہبیدا بوہ، بہتایبہت ہونراوہی چینہ خوشگوزہرانہکان بوہو ہونراوہی شہوروی تورک کہ سہرہتا بہ ہونراوہی تانہدہر (شعر ہجائی) دەستی پیکردوہو و لہ شیوہی ہونراوہی نازادا بہردہوامہ، ہونراوہی نازم حکمہت بہ تہنیا قوناخیکہ. ہیچ پیشینہی نہبوہو و پاشرہوانیشی تہنانتہ نہیانٹوانیوہ لاسایی بکہنہوہ.

۲- گرنگترین تاییہتہندی نازم حکمہت لہوہدایہ کہ ہاوکاتی سوود وەرگرتن لہ توانایی وشہ و موزیکی ہونراوہی کلاسیکی تورک، سوود وەرگرتنہ لہو تواناییانہ لہ کیشی ہیجایی کہ کیشی ہونراوہی (عامیانہ) ی ناناتولی و ہونراوہگی (دلدارانہ) ی تورکیہیہ و دہربری ہستوسوی چینہ بیہشہکان و گوندییہ ژیرچہپوکہکانہ، گشت ئہم جوانیانہی لہ خزمہتی خہبات و روشنگہری بہکارہیناوہ و ہونراوہی وی چہکوشیکہ کہ ہہردہم لہ تہپلی سہری ژورداران و ئیمپریالیزمی جیہانی دہدا.

((نہدیم گورسل)) ہونہرو رەخنہگری تورک لہ سال۱ ۱۹۷۴دا لہ ژمارہیہکی گوفاری ((نوروپ)) کہ بہ بونہی دہہمین سالرؤژی مردنی نازم حکمہتہوہ بلاوکرایہوہ وی ناوای نویسی :

((سہرہرای گشت فشارہکان سہرہرای کینہی دوژمنانی نەندیشہ، کہ ریگری بوہ لہ میلہتی تورک، میلہتی من، دریزہیان بہ نەشکەنجەدانی لاوانی ولاتی من دہدا، نازم ساتیک لہ ناواز چیرین نہوہستا، وی گورانی مروقی چری و گورانی ہیوای خویبوونی بہ رؤژانی داہاتوو و باوہری خوی بہ شورش بہجوہرش کہ خوی لہ سال۱ ۱۹۴۹دا لہ زیندانی ((بورسہ))دا نویسی: ((وہک گولہیہک لہماوہی دہسال زینداندا تپہرئ)) و گشت نەو گەلانہی کہ لہ گۆشہ و کەناری دونیادا بۆ نان بۆ نازادی بۆ سۆشپالیزم دہجہنگان، دہنگی وییان لہ ناو دیواری زیندانہکانیان و لہ چولہوانی دورخراوگہکانیان بیست. کاتیکیش کہ دیتیان لہم دہریاچہ گہورہیہی براییدا کہ ہونراوہی نازمہ باس لہوان کراوہ، شادیہکی بیسنووہو لہ رادہبہدہریان ہست پیکرد...

((نایبت لہبیر بکریت کہ ئہم دہریاچہ گہورہیہ سہرچاوہکی سہرزہمیننی ناناتولیہو و پیش نەوہی تپہرئ و لہگہل دہریاچہکانی ترا تیکہل بی و برژیتہ دہریالوشی فراوانی وشہ کہ فہرہنگی مرؤقیہتی لیہوہ رہگی دہرکردوہ، لہ ریسایہکی میلیہوہ چہشہی کردوہ.

((بۆ نەوہی ہشدار۱ شورشگیرانہی ((نازم)) لہگہل ئہم فہرہنگہدا زیاتر دہرک بکہین، باشترہ کہ وی لہ مہیدانی تاییہتی چالاک۱ خویدا، واتہ زمانیک کہ دونیای پی نیگارکیشی دہکرد، لہبہرچا و بگرین. ئہم زمانہ لہ ہمان کاتدا ہم لہناوبردنہ و ہم دریزہپیدان. لہناوبردنہ بہو رادہیہی کہ ہونراوہی نازم رابوردو بہو جوہری کہ ہہیہ رەتدہکاتہوہ. بہلام بہ تہختکردن و زیاد بۆ کردنی شتی تازہ بہشیوہیہکی نوی دہریدینیت. ((دریزہدان))ہ لہو رووہی کہ ہونراوہی نازم

شتیکي نا ناسایي نییه، بهلکو پیکهاته یکه هی نووکه یییه له ریسایه کی کونی هونہرانه به له بهر چا وگرتنی ژبانی گهلی تورک به دریزایی میژوو.

((له هونراوه دا دهوانی ئهه ریسایه له دوو رهوتدا بخړیته روو که ههردو کیان له پیکهاتیکي کومه لایه تیه وه سرچاوه دهگرن. به لام دهربری دوو لیکدانه وه جیاوازن. ئهه دوو رهوته بریتین له ((هونراوه ی گهلی)) و ((هونراوه ی دیوانی)) یه که میان دهماو ده مییه که پاریزه ران و دریزه پیدهرانی ((دلداران)) ن و دهربری بارودخی ژبانی گونددیوان و له هه مان کاتدا جیهانینی ئهوانه له چوارچیوهی زمانیکی ساده و گه لدا وه ئه وهی که ((هونراوه ی دیوانی)) که رهگزی فراوانی له هونراوه ی فارسی و عهره بی له خوگرتوه، خوئی به ((ئه ده بیاتی په سه ندرکراوان)) داده نئی و رننگدانه وهی ئایدیولژئی چینی سه روره ...

((به پیچه وانوه، هونراوه ی گهلی، چونکه له باره ی ژبانی روژانه ی خه لکی ناساییه وه بووه و هه ردهم په یوه ندی واقع بینانه ی له گه ل دونیا و خه لکیدا په ره پیداو. شتیکي سروشتیه که هونہری گهلی (دلدار) نه یده توانی تیروانینیکی میژوویی که له سنووری هوشیاری ئه و تپه رده کا بهینیته نیو هونراوه که ی. له گه ل ئه وه شدا، هه رچه نده که ئهه هونراوه دهماو ده مییه، واقعگرای ساده و ساکاری تیدا ده بینین که په یوه ندی گونددییه کانی تورک له گه ل سروشت و کاردا ده ستنیشان ده کا.

((نازم به سوود وهرگرتن له چوارچیوهی هونراوه ی دیوان _ به تابیته له هونراوه سه ره تاییه کانیدا _ و رهگزی شوړشگیرانه ی هونراوه ی گهلی، گونجاندنیکی تازهی هیناو ته ئاراهه.

((نازم به خوئی دهیگوت کاتیک که هونراوه داده نئی بیر له ئورکیسترایه کی گه وره ده کاته وه. ژماره یه که له هونراوه سه ره تاییه کانی وی له وانه ((بی دیوانه)) و ((دهریای خه زهر)) کیش و ئاوازیکی وه هایان هیه که واقعن دهلیی بو ئورکیسترای فیلامونیک نووسراون.

له باره ی ئهه هونراوه نه نازم خوئی ئاوا ده لی :

((بو پیاده کردنی سیسته می کیشی هونراوه ی خووم هیچ گرفتیکم نه بوو، چونکه ((هونراوه ی دیوانی)) ته اووترین نموننه ی رولی کیش که دهیتوانی بیئ خستبوویه به رده سستی من. له و سه رده مه دا من هونراوه بو ئه وه دهگوت که بتوانم له به رامبه ر کومه لیکي فراواندا بیخوینمه وه.))
به لام وی ته نیا له چوارچیوهی هونراوه ی دیوانی سوود وهرده گرت و بو ئامانجیکی تابیته، چونکه پاش ماوه یه که له ولام به پرسیاریک که له باره ی ساده یی هونراوه یه وه ئاراسته ی ده کن ئاوا وده لام ده داته ره : ((. له وانیه ئه مه کاردانه وه یه ک بیت له به رامبه ر هونراوه ی سوته تی ((دیوانی))، له

بەرامبەر ئەزمون و ئارايىشە زھىنيە رۇژھە لاتىيە كان)) نازم ئەم شەيدايىيە بۇ ساكارى لە گەلى توركەو بە ميرات وەرگرتوۋە كە بۇ خۇى ھۇنراۋەى رەسەنى بە زمانى رۇژانە داھىناۋە .
باشترە بلىين، زىندان تاقىگەيەكى گەورە بوو بۇ ھۇنەر، لەويندەرئى بوو كە نازم حىكمەت پەيوەندى واقىيە لەگەل زمانى گەلىنەنى خەلك پەيداكرىدو توانى بيھىنيتە ھۇنراۋەى خۇيەۋە ((نىبراھىم عەلى)) گوندىيەكى لائو كە نازم لە زىنداندا نىگاركىشى فىر دەكرىدو پاش دەرچوون لە زىندان، بوو بە نىگاركىشىكى بەناۋبانگو نىۋى ((بالابان))ى بۇ خۇى ھەلبىژارد، لە بىرەۋەرىيەكانى خۇيدا دەگىرىتەۋە كە ھۇنەر كەرەستەى پىويست بۇ ھۇنراۋەى ((دىمەنى مرۇيى)) خۇى كۇدەكاتەۋە :

((نازم دەچوۋە گشت ژوررەكانى زىندانەۋە، گويى لە قسەى ھەر زىندانىيەك رادەگرت كە شتىكى تازەۋ جىۋاۋزى باسكرداىە . لە زىندانىيەكەى دەخواست كە خىراتر قىسان بكاۋ كاخەزى دەيوست تا بىنوسىتەۋەۋ بە پەلە دەينوسى . لە ساتىكى چاۋەروان نەكراۋدا ھەلدەسايەۋەۋ دەچوۋەۋ ژوررەكەى خۇى . پاشان لە پشت دەزگەى نووسىنەكەى دادەنىشتەۋ چەند ساعەت ھۇنراۋەى دەھۇنىيەۋەۋچاۋپى دەكرىد))

ئەم قۇناخە لە ھۇنراۋەى نازم حىكمەتدا واقىيەن قۇناخىكى تازەبوو، قۇناخىك كە ئىتر چوارچىۋەى ھۇنراۋەى ديوان لەگەل يارىكرىد بە ((فۇرم)) نەيدەتوانى ريگر بىت لە تەقىنەۋەۋ ھەلچوونى بوركان ناساى ھۇنراۋەى ۋى ((دىمەنى مرۇيى ۋلاتى من)) لە راستىدا ھەلچوونى ھۇنراۋەى بوو، سەدان پەرە ھۇنراۋەى كە لە راستىدا ھەم ھۇنراۋەى بوو، ھەم رۇمان، ھەم شانۇيى ! نازم حىكمەت بەمجۇرە ھۇنراۋەى ژيان ۋ خەلكى دەھۇنىيەۋە، ئىتر نەلە چوارچىۋەى ھۇنراۋەىيەكى تايبەتدا دەمايەۋەۋ نە لە چوارچىۋەى ھەست ۋ سۇزى ژيانى خۇيىيۋون . جىھانى بوونى ھۇنەر دەستى پىكرىدبوو، ھۇنراۋەى ۋى لەۋە بەدۋاۋە ھۇنراۋەىيەك بوو كە پەيوەندى نيوان تاكەكەس ۋ خەلك ۋ خەلكى ۋلاتانى ترو سەرزەمىنە دوور دەستەكانىشى دروست دەكرىد . ۋى ھۇنراۋەى مرۇقى نەفرىكايى ۋ كۇبايە ۋ عەرەب ۋ يابانى دەگوت .

بەمجۇرە دەنگ ھەلرىنى گشت ستمەدیتوانى جىھان بوو كە لە زمانى ((نازم حىكمەت))ۋە دەھاتە دەرئ، ۋى بەرادەيەك قسەى بۇ كرىد ھەبوو، كە پەيوستى دەكرىد بە رۋانى ۋ فراۋانى پەخشان، ھۇنراۋەى بھۇنيتەۋە . بەلام لە درىژترىن ۋ پەخشانى ترىن ھۇنراۋەكانىشىدا بەردەۋامى ئەۋ ناۋازە لىدەرە كە تايبەتى ھۇنراۋەى نازم حىكمەتە دەتۋانرى بىبىرئىت .

دوان لەسەر ھۇنراۋەى نازم حىكمەت لىرەدا لە توانادا نىيە، بەتايبەت كە باسى ژيانى پىر بەرھەمى ۋى، لەگەل ئەۋەى كە لەسەرەتادا بىرار ۋ ابوۋ لە چۋاردە پەرە زىاتر نەبىت، ۋەك دەبىنن نىزىكى چل پەرەى داگرتوۋەۋ ھىشتاش زۇر خالى سەرنجراكىشى باس نەكراۋ مانەۋە . لەم روۋەۋە

پاڭبى ھونەرلى **★** ژ.(۱۷) سالى پىنچەم پايىزى ۲۰۰۱

ناچارىن باسى تىروتەسەل لەبارەى ھۇنراوۋى نازم و بەرھەمەكانى تىرى وى دادەنپىن بۇ بواريكى تىرو لىرەدا تەنيا فەھرىستىك لە بەرھەمەكانى وى دەخەينەر و.

بەرھەمەكانى نازم جىكەت و مېژوۋى پلاوكردەنەو و دانانىان

- ۱۹۱۳ يەكەمىن ھۇنراوۋى نازم جىكەت بەنيوى ((ھاوارى نىشتەمان)) لە يازدە سالىدا
- كۆمەلىك ھۇنراوۋە نىگار كىشى لە پەراۋى خويندگەدا كە ((سامبە)) ى
- ۱۹۱۷ خوشكى پاراستوۋنى (دە پەراو)
- ۱۹۲۸ گۇرانى خۇرەتاۋنوۋشان
- ۱۹۲۹ ۸۳۵ دىر
- ۱۹۲۹ ژو كوندو ((سى - يا - نو))
- ۱۹۳۰ يەك = ۱ + ۱
- ۱۹۳۰ سى لىدان
- ۱۹۳۱ شارىك كە دەنگى خۇى لە دەستدا
- ۱۹۳۲ تىلەگرامىك كە لە شەوۋە دەگات
- ۱۹۳۲ بۇچ بىر جى خۇى كوشت
- ۱۹۳۲ ((ئىسكە پەيكەر)) و مالى مردوۋان (دوو شانۇيى)
- ۱۹۳۵ نامەگەلى بۇ تارانتابابو
- ۱۹۳۵ خوين نايىتە گۇ (رۇمان ، لە شىۋەى پا وەرەقى^۲
- ۱۹۳۵ فاشىزم و نەژاد پەرتىتى
- ۱۹۳۵ وىنەگەل
- ۱۹۳۵ پىاويكى لە بىركراو (شانۇيى)
- ۱۹۳۶ دلاۋەرى شىخ بەرەدەين كورى دادگەر ((سىماۋنا))
- ۱۹۴۲ وەرگىرانى بەرگى يەكەمى ((شەرو ناشتى)) تۇلىستى (لە زىندان)
- كار لە سەر سى كۆمەلە ھۇنراوۋە بە نيوى ((چوارىنە))،
- ((دىمەنى مړۋى سەرزەمىنى مەن)) و ھۇنراوۋەگەلى ھۇنراوۋە لە نيوان
- ۱۹۴۵ تا ۱۹۴۳ ساعەت ۱۰۰۹ شەو)) (لە زىندان)
- ۱۹۴۷ دانانى ((ھۇنراوۋە لە بارەى ژيانەۋە)) ۲، ۱ و ۳ (لە زىندان)
- ۱۹۴۸ دانانى شانۇيى ((فەرھادو شىرىن)) و جوانى (لە زىندان)
- دانانى شانۇيى ((يوسىفو زلىخا)) (لە زىندان)
- ۱۹۵۱ چا پىكردى ھۇنراوۋەكانى ((نازم جىكەت)) بە زمانى فەرەنسى لە پارىس

- ۱۹۵۱ وتارى جۇراو جۇرى نازم خىكمەت لە چا پىكراوھەكانى سۇقىيەتدا
لەبارەدى دەستىيەوردانى ئامىريكا لە توركىيەو ((مىللەلى تورك))
۱۹۵۳ وتارى جۇراو جۇر لە چا پىكراوھەكانى سۇقىيەتدا كە
چەند خستتەروويەك لە بارەى رژیىمى موندەرىس دەگرەنە خۇ
۱۹۵۵ گەمژە (شانۇيى)
۱۹۵۵ ھۇنراوہ ((لەنيوان عارەقە و خويندا))
شانۇيى ((ئايا ئيشان ئيشانۇقىچ ھەبووہ)) (ئەم شانۇيىيە لە مۇسكۇ،
پراگو بىرلىنى رۇژھەلاتى ھاتە سەر شانۇو بۇ سەر زمانى فەرەنسىش
۱۹۵۶ ۱۹۵۸ لە گۇقۇارى ((زمانە نوپكان)) دا چا پىكرا
دورخراوگە بيشەيەكى سەختە (لە فەرەنسە)
۱۹۵۸ چا پى دوو شانۇيى بەنيوى ((مانگا)) و ((ويستگە)) لە بولگارىيا
شانۇيى ((تەرتوف))، ((شمشىرى ديموكليس)) و ((ئەفسانەلى ئەفین))
۱۹۶۱ پاريس ، گولى سوري من
۱۹۶۱ ھونراوى بلندى ((راپۇرتى ھاقانا)) و ((ئوتوبيوگرافى))
۱۹۶۳ ھۇنراوى بلندى ((راپۇرتى تانگانىكا))
۱۹۶۳ برا ، ژيان جوانە (رۇمان)
كۆمە لە بەرھەمى نازم خىكمەت (لە ۸ بەرگدا بەزمانى بنەرەتلى)
لە سۇفيىاي بولگارىيا

پەراۋىز:

- ۱- Reich) ناويكە كە خەلكى ئالمان لە سەردەمى ئىمپىراتۇرىدا لە ۋلاتى خۇيان ناوہ. رايىشى يەكەم: بە ئىمپىراتۇرى پىرۇزى رۇم وتراوہ. رايىشى دووم: ئىمپىراتۇرى ئالمان لە سالى ۱۸۷۱ تا ۱۹۱۴ز. رايىشى سىيەم: ئالمانى ھىتلەرى لە ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۵ز.
۲- مەبەست لە خۇنشاندى تاييەتە كە بەريزى ريكوپىك لە بۇنە و سالىرۇژو جەژن و مەراسىيەكاندا دەكرى.
۳- (پاورقى) مەبەست داستانىكە كە لە بەشى خوارەوى لا پەردى رۇژنامەدا چاپ بكرى.

* ئەم رۇژنەدا ژمارەيەك خوازىارى گىرانەوہى رەگەزنامەلى توركىن بۇ نازم خىكمەت: كوردستانپريس، ۱۹۷۱/۲/۲۴- چاپىس تاران-
** ئەم نووسىنە لە پەرتووكى (آخىرىن شەرھا ترجمە: رضا سىد حسينى - جلال خسروشاهى انتشارات بامداد آذرماہ ۱۳۵۹) ۱۹۷۱ز ۱۷- ۱۹۷۲ز ۱۷- ۱۹۷۳ز ۱۷- ۱۹۷۴ز ۱۷- ۱۹۷۵ز ۱۷- ۱۹۷۶ز ۱۷- ۱۹۷۷ز ۱۷- ۱۹۷۸ز ۱۷- ۱۹۷۹ز ۱۷- ۱۹۸۰ز ۱۷- ۱۹۸۱ز ۱۷- ۱۹۸۲ز ۱۷- ۱۹۸۳ز ۱۷- ۱۹۸۴ز ۱۷- ۱۹۸۵ز ۱۷- ۱۹۸۶ز ۱۷- ۱۹۸۷ز ۱۷- ۱۹۸۸ز ۱۷- ۱۹۸۹ز ۱۷- ۱۹۹۰ز ۱۷- ۱۹۹۱ز ۱۷- ۱۹۹۲ز ۱۷- ۱۹۹۳ز ۱۷- ۱۹۹۴ز ۱۷- ۱۹۹۵ز ۱۷- ۱۹۹۶ز ۱۷- ۱۹۹۷ز ۱۷- ۱۹۹۸ز ۱۷- ۱۹۹۹ز ۱۷- ۲۰۰۰ز ۱۷- ۲۰۰۱ز ۱۷- ۲۰۰۲ز ۱۷- ۲۰۰۳ز ۱۷- ۲۰۰۴ز ۱۷- ۲۰۰۵ز ۱۷- ۲۰۰۶ز ۱۷- ۲۰۰۷ز ۱۷- ۲۰۰۸ز ۱۷- ۲۰۰۹ز ۱۷- ۲۰۱۰ز ۱۷- ۲۰۱۱ز ۱۷- ۲۰۱۲ز ۱۷- ۲۰۱۳ز ۱۷- ۲۰۱۴ز ۱۷- ۲۰۱۵ز ۱۷- ۲۰۱۶ز ۱۷- ۲۰۱۷ز ۱۷- ۲۰۱۸ز ۱۷- ۲۰۱۹ز ۱۷- ۲۰۲۰ز ۱۷- ۲۰۲۱ز ۱۷- ۲۰۲۲ز ۱۷- ۲۰۲۳ز ۱۷- ۲۰۲۴ز ۱۷- ۲۰۲۵ز ۱۷- ۲۰۲۶ز ۱۷- ۲۰۲۷ز ۱۷- ۲۰۲۸ز ۱۷- ۲۰۲۹ز ۱۷- ۲۰۳۰ز ۱۷- ۲۰۳۱ز ۱۷- ۲۰۳۲ز ۱۷- ۲۰۳۳ز ۱۷- ۲۰۳۴ز ۱۷- ۲۰۳۵ز ۱۷- ۲۰۳۶ز ۱۷- ۲۰۳۷ز ۱۷- ۲۰۳۸ز ۱۷- ۲۰۳۹ز ۱۷- ۲۰۴۰ز ۱۷- ۲۰۴۱ز ۱۷- ۲۰۴۲ز ۱۷- ۲۰۴۳ز ۱۷- ۲۰۴۴ز ۱۷- ۲۰۴۵ز ۱۷- ۲۰۴۶ز ۱۷- ۲۰۴۷ز ۱۷- ۲۰۴۸ز ۱۷- ۲۰۴۹ز ۱۷- ۲۰۵۰ز ۱۷- ۲۰۵۱ز ۱۷- ۲۰۵۲ز ۱۷- ۲۰۵۳ز ۱۷- ۲۰۵۴ز ۱۷- ۲۰۵۵ز ۱۷- ۲۰۵۶ز ۱۷- ۲۰۵۷ز ۱۷- ۲۰۵۸ز ۱۷- ۲۰۵۹ز ۱۷- ۲۰۶۰ز ۱۷- ۲۰۶۱ز ۱۷- ۲۰۶۲ز ۱۷- ۲۰۶۳ز ۱۷- ۲۰۶۴ز ۱۷- ۲۰۶۵ز ۱۷- ۲۰۶۶ز ۱۷- ۲۰۶۷ز ۱۷- ۲۰۶۸ز ۱۷- ۲۰۶۹ز ۱۷- ۲۰۷۰ز ۱۷- ۲۰۷۱ز ۱۷- ۲۰۷۲ز ۱۷- ۲۰۷۳ز ۱۷- ۲۰۷۴ز ۱۷- ۲۰۷۵ز ۱۷- ۲۰۷۶ز ۱۷- ۲۰۷۷ز ۱۷- ۲۰۷۸ز ۱۷- ۲۰۷۹ز ۱۷- ۲۰۸۰ز ۱۷- ۲۰۸۱ز ۱۷- ۲۰۸۲ز ۱۷- ۲۰۸۳ز ۱۷- ۲۰۸۴ز ۱۷- ۲۰۸۵ز ۱۷- ۲۰۸۶ز ۱۷- ۲۰۸۷ز ۱۷- ۲۰۸۸ز ۱۷- ۲۰۸۹ز ۱۷- ۲۰۹۰ز ۱۷- ۲۰۹۱ز ۱۷- ۲۰۹۲ز ۱۷- ۲۰۹۳ز ۱۷- ۲۰۹۴ز ۱۷- ۲۰۹۵ز ۱۷- ۲۰۹۶ز ۱۷- ۲۰۹۷ز ۱۷- ۲۰۹۸ز ۱۷- ۲۰۹۹ز ۱۷- ۲۱۰۰ز ۱۷- ۲۱۰۱ز ۱۷- ۲۱۰۲ز ۱۷- ۲۱۰۳ز ۱۷- ۲۱۰۴ز ۱۷- ۲۱۰۵ز ۱۷- ۲۱۰۶ز ۱۷- ۲۱۰۷ز ۱۷- ۲۱۰۸ز ۱۷- ۲۱۰۹ز ۱۷- ۲۱۱۰ز ۱۷- ۲۱۱۱ز ۱۷- ۲۱۱۲ز ۱۷- ۲۱۱۳ز ۱۷- ۲۱۱۴ز ۱۷- ۲۱۱۵ز ۱۷- ۲۱۱۶ز ۱۷- ۲۱۱۷ز ۱۷- ۲۱۱۸ز ۱۷- ۲۱۱۹ز ۱۷- ۲۱۲۰ز ۱۷- ۲۱۲۱ز ۱۷- ۲۱۲۲ز ۱۷- ۲۱۲۳ز ۱۷- ۲۱۲۴ز ۱۷- ۲۱۲۵ز ۱۷- ۲۱۲۶ز ۱۷- ۲۱۲۷ز ۱۷- ۲۱۲۸ز ۱۷- ۲۱۲۹ز ۱۷- ۲۱۳۰ز ۱۷- ۲۱۳۱ز ۱۷- ۲۱۳۲ز ۱۷- ۲۱۳۳ز ۱۷- ۲۱۳۴ز ۱۷- ۲۱۳۵ز ۱۷- ۲۱۳۶ز ۱۷- ۲۱۳۷ز ۱۷- ۲۱۳۸ز ۱۷- ۲۱۳۹ز ۱۷- ۲۱۴۰ز ۱۷- ۲۱۴۱ز ۱۷- ۲۱۴۲ز ۱۷- ۲۱۴۳ز ۱۷- ۲۱۴۴ز ۱۷- ۲۱۴۵ز ۱۷- ۲۱۴۶ز ۱۷- ۲۱۴۷ز ۱۷- ۲۱۴۸ز ۱۷- ۲۱۴۹ز ۱۷- ۲۱۵۰ز ۱۷- ۲۱۵۱ز ۱۷- ۲۱۵۲ز ۱۷- ۲۱۵۳ز ۱۷- ۲۱۵۴ز ۱۷- ۲۱۵۵ز ۱۷- ۲۱۵۶ز ۱۷- ۲۱۵۷ز ۱۷- ۲۱۵۸ز ۱۷- ۲۱۵۹ز ۱۷- ۲۱۶۰ز ۱۷- ۲۱۶۱ز ۱۷- ۲۱۶۲ز ۱۷- ۲۱۶۳ز ۱۷- ۲۱۶۴ز ۱۷- ۲۱۶۵ز ۱۷- ۲۱۶۶ز ۱۷- ۲۱۶۷ز ۱۷- ۲۱۶۸ز ۱۷- ۲۱۶۹ز ۱۷- ۲۱۷۰ز ۱۷- ۲۱۷۱ز ۱۷- ۲۱۷۲ز ۱۷- ۲۱۷۳ز ۱۷- ۲۱۷۴ز ۱۷- ۲۱۷۵ز ۱۷- ۲۱۷۶ز ۱۷- ۲۱۷۷ز ۱۷- ۲۱۷۸ز ۱۷- ۲۱۷۹ز ۱۷- ۲۱۸۰ز ۱۷- ۲۱۸۱ز ۱۷- ۲۱۸۲ز ۱۷- ۲۱۸۳ز ۱۷- ۲۱۸۴ز ۱۷- ۲۱۸۵ز ۱۷- ۲۱۸۶ز ۱۷- ۲۱۸۷ز ۱۷- ۲۱۸۸ز ۱۷- ۲۱۸۹ز ۱۷- ۲۱۹۰ز ۱۷- ۲۱۹۱ز ۱۷- ۲۱۹۲ز ۱۷- ۲۱۹۳ز ۱۷- ۲۱۹۴ز ۱۷- ۲۱۹۵ز ۱۷- ۲۱۹۶ز ۱۷- ۲۱۹۷ز ۱۷- ۲۱۹۸ز ۱۷- ۲۱۹۹ز ۱۷- ۲۲۰۰ز ۱۷- ۲۲۰۱ز ۱۷- ۲۲۰۲ز ۱۷- ۲۲۰۳ز ۱۷- ۲۲۰۴ز ۱۷- ۲۲۰۵ز ۱۷- ۲۲۰۶ز ۱۷- ۲۲۰۷ز ۱۷- ۲۲۰۸ز ۱۷- ۲۲۰۹ز ۱۷- ۲۲۱۰ز ۱۷- ۲۲۱۱ز ۱۷- ۲۲۱۲ز ۱۷- ۲۲۱۳ز ۱۷- ۲۲۱۴ز ۱۷- ۲۲۱۵ز ۱۷- ۲۲۱۶ز ۱۷- ۲۲۱۷ز ۱۷- ۲۲۱۸ز ۱۷- ۲۲۱۹ز ۱۷- ۲۲۲۰ز ۱۷- ۲۲۲۱ز ۱۷- ۲۲۲۲ز ۱۷- ۲۲۲۳ز ۱۷- ۲۲۲۴ز ۱۷- ۲۲۲۵ز ۱۷- ۲۲۲۶ز ۱۷- ۲۲۲۷ز ۱۷- ۲۲۲۸ز ۱۷- ۲۲۲۹ز ۱۷- ۲۲۳۰ز ۱۷- ۲۲۳۱ز ۱۷- ۲۲۳۲ز ۱۷- ۲۲۳۳ز ۱۷- ۲۲۳۴ز ۱۷- ۲۲۳۵ز ۱۷- ۲۲۳۶ز ۱۷- ۲۲۳۷ز ۱۷- ۲۲۳۸ز ۱۷- ۲۲۳۹ز ۱۷- ۲۲۴۰ز ۱۷- ۲۲۴۱ز ۱۷- ۲۲۴۲ز ۱۷- ۲۲۴۳ز ۱۷- ۲۲۴۴ز ۱۷- ۲۲۴۵ز ۱۷- ۲۲۴۶ز ۱۷- ۲۲۴۷ز ۱۷- ۲۲۴۸ز ۱۷- ۲۲۴۹ز ۱۷- ۲۲۵۰ز ۱۷- ۲۲۵۱ز ۱۷- ۲۲۵۲ز ۱۷- ۲۲۵۳ز ۱۷- ۲۲۵۴ز ۱۷- ۲۲۵۵ز ۱۷- ۲۲۵۶ز ۱۷- ۲۲۵۷ز ۱۷- ۲۲۵۸ز ۱۷- ۲۲۵۹ز ۱۷- ۲۲۶۰ز ۱۷- ۲۲۶۱ز ۱۷- ۲۲۶۲ز ۱۷- ۲۲۶۳ز ۱۷- ۲۲۶۴ز ۱۷- ۲۲۶۵ز ۱۷- ۲۲۶۶ز ۱۷- ۲۲۶۷ز ۱۷- ۲۲۶۸ز ۱۷- ۲۲۶۹ز ۱۷- ۲۲۷۰ز ۱۷- ۲۲۷۱ز ۱۷- ۲۲۷۲ز ۱۷- ۲۲۷۳ز ۱۷- ۲۲۷۴ز ۱۷- ۲۲۷۵ز ۱۷- ۲۲۷۶ز ۱۷- ۲۲۷۷ز ۱۷- ۲۲۷۸ز ۱۷- ۲۲۷۹ز ۱۷- ۲۲۸۰ز ۱۷- ۲۲۸۱ز ۱۷- ۲۲۸۲ز ۱۷- ۲۲۸۳ز ۱۷- ۲۲۸۴ز ۱۷- ۲۲۸۵ز ۱۷- ۲۲۸۶ز ۱۷- ۲۲۸۷ز ۱۷- ۲۲۸۸ز ۱۷- ۲۲۸۹ز ۱۷- ۲۲۹۰ز ۱۷- ۲۲۹۱ز ۱۷- ۲۲۹۲ز ۱۷- ۲۲۹۳ز ۱۷- ۲۲۹۴ز ۱۷- ۲۲۹۵ز ۱۷- ۲۲۹۶ز ۱۷- ۲۲۹۷ز ۱۷- ۲۲۹۸ز ۱۷- ۲۲۹۹ز ۱۷- ۲۳۰۰ز ۱۷- ۲۳۰۱ز ۱۷- ۲۳۰۲ز ۱۷- ۲۳۰۳ز ۱۷- ۲۳۰۴ز ۱۷- ۲۳۰۵ز ۱۷- ۲۳۰۶ز ۱۷- ۲۳۰۷ز ۱۷- ۲۳۰۸ز ۱۷- ۲۳۰۹ز ۱۷- ۲۳۱۰ز ۱۷- ۲۳۱۱ز ۱۷- ۲۳۱۲ز ۱۷- ۲۳۱۳ز ۱۷- ۲۳۱۴ز ۱۷- ۲۳۱۵ز ۱۷- ۲۳۱۶ز ۱۷- ۲۳۱۷ز ۱۷- ۲۳۱۸ز ۱۷- ۲۳۱۹ز ۱۷- ۲۳۲۰ز ۱۷- ۲۳۲۱ز ۱۷- ۲۳۲۲ز ۱۷- ۲۳۲۳ز ۱۷- ۲۳۲۴ز ۱۷- ۲۳۲۵ز ۱۷- ۲۳۲۶ز ۱۷- ۲۳۲۷ز ۱۷- ۲۳۲۸ز ۱۷- ۲۳۲۹ز ۱۷- ۲۳۳۰ز ۱۷- ۲۳۳۱ز ۱۷- ۲۳۳۲ز ۱۷- ۲۳۳۳ز ۱۷- ۲۳۳۴ز ۱۷- ۲۳۳۵ز ۱۷- ۲۳۳۶ز ۱۷- ۲۳۳۷ز ۱۷- ۲۳۳۸ز ۱۷- ۲۳۳۹ز ۱۷- ۲۳۴۰ز ۱۷- ۲۳۴۱ز ۱۷- ۲۳۴۲ز ۱۷- ۲۳۴۳ز ۱۷- ۲۳۴۴ز ۱۷- ۲۳۴۵ز ۱۷- ۲۳۴۶ز ۱۷- ۲۳۴۷ز ۱۷- ۲۳۴۸ز ۱۷- ۲۳۴۹ز ۱۷- ۲۳۵۰ز ۱۷- ۲۳۵۱ز ۱۷- ۲۳۵۲ز ۱۷- ۲۳۵۳ز ۱۷- ۲۳۵۴ز ۱۷- ۲۳۵۵ز ۱۷- ۲۳۵۶ز ۱۷- ۲۳۵۷ز ۱۷- ۲۳۵۸ز ۱۷- ۲۳۵۹ز ۱۷- ۲۳۶۰ز ۱۷- ۲۳۶۱ز ۱۷- ۲۳۶۲ز ۱۷- ۲۳۶۳ز ۱۷- ۲۳۶۴ز ۱۷- ۲۳۶۵ز ۱۷- ۲۳۶۶ز ۱۷- ۲۳۶۷ز ۱۷- ۲۳۶۸ز ۱۷- ۲۳۶۹ز ۱۷- ۲۳۷۰ز ۱۷- ۲۳۷۱ز ۱۷- ۲۳۷۲ز ۱۷- ۲۳۷۳ز ۱۷- ۲۳۷۴ز ۱۷- ۲۳۷۵ز ۱۷- ۲۳۷۶ز ۱۷- ۲۳۷۷ز ۱۷- ۲۳۷۸ز ۱۷- ۲۳۷۹ز ۱۷- ۲۳۸۰ز ۱۷- ۲۳۸۱ز ۱۷- ۲۳۸۲ز ۱۷- ۲۳۸۳ز ۱۷- ۲۳۸۴ز ۱۷- ۲۳۸۵ز ۱۷- ۲۳۸۶ز ۱۷- ۲۳۸۷ز ۱۷- ۲۳۸۸ز ۱۷- ۲۳۸۹ز ۱۷- ۲۳۹۰ز ۱۷- ۲۳۹۱ز ۱۷- ۲۳۹۲ز ۱۷- ۲۳۹۳ز ۱۷- ۲۳۹۴ز ۱۷- ۲۳۹۵ز ۱۷- ۲۳۹۶ز ۱۷- ۲۳۹۷ز ۱۷- ۲۳۹۸ز ۱۷- ۲۳۹۹ز ۱۷- ۲۴۰۰ز ۱۷- ۲۴۰۱ز ۱۷- ۲۴۰۲ز ۱۷- ۲۴۰۳ز ۱۷- ۲۴۰۴ز ۱۷- ۲۴۰۵ز ۱۷- ۲۴۰۶ز ۱۷- ۲۴۰۷ز ۱۷- ۲۴۰۸ز ۱۷- ۲۴۰۹ز ۱۷- ۲۴۱۰ز ۱۷- ۲۴۱۱ز ۱۷- ۲۴۱۲ز ۱۷- ۲۴۱۳ز ۱۷- ۲۴۱۴ز ۱۷- ۲۴۱۵ز ۱۷- ۲۴۱۶ز ۱۷- ۲۴۱۷ز ۱۷- ۲۴۱۸ز ۱۷- ۲۴۱۹ز ۱۷- ۲۴۲۰ز ۱۷- ۲۴۲۱ز ۱۷- ۲۴۲۲ز ۱۷- ۲۴۲۳ز ۱۷- ۲۴۲۴ز ۱۷- ۲۴۲۵ز ۱۷- ۲۴۲۶ز ۱۷- ۲۴۲۷ز ۱۷- ۲۴۲۸ز ۱۷- ۲۴۲۹ز ۱۷- ۲۴۳۰ز ۱۷- ۲۴۳۱ز ۱۷- ۲۴۳۲ز ۱۷- ۲۴۳۳ز ۱۷- ۲۴۳۴ز ۱۷- ۲۴۳۵ز ۱۷- ۲۴۳۶ز ۱۷- ۲۴۳۷ز ۱۷- ۲۴۳۸ز ۱۷- ۲۴۳۹ز ۱۷- ۲۴۴۰ز ۱۷- ۲۴۴۱ز ۱۷- ۲۴۴۲ز ۱۷- ۲۴۴۳ز ۱۷- ۲۴۴۴ز ۱۷- ۲۴۴۵ز ۱۷- ۲۴۴۶ز ۱۷- ۲۴۴۷ز ۱۷- ۲۴۴۸ز ۱۷- ۲۴۴۹ز ۱۷- ۲۴۵۰ز ۱۷- ۲۴۵۱ز ۱۷- ۲۴۵۲ز ۱۷- ۲۴۵۳ز ۱۷- ۲۴۵۴ز ۱۷- ۲۴۵۵ز ۱۷- ۲۴۵۶ز ۱۷- ۲۴۵۷ز ۱۷- ۲۴۵۸ز ۱۷- ۲۴۵۹ز ۱۷- ۲۴۶۰ز ۱۷- ۲۴۶۱ز ۱۷- ۲۴۶۲ز ۱۷- ۲۴۶۳ز ۱۷- ۲۴۶۴ز ۱۷- ۲۴۶۵ز ۱۷- ۲۴۶۶ز ۱۷- ۲۴۶۷ز ۱۷- ۲۴۶۸ز ۱۷- ۲۴۶۹ز ۱۷- ۲۴۷۰ز ۱۷- ۲۴۷۱ز ۱۷- ۲۴۷۲ز ۱۷- ۲۴۷۳ز ۱۷- ۲۴۷۴ز ۱۷- ۲۴۷۵ز ۱۷- ۲۴۷۶ز ۱۷- ۲۴۷۷ز ۱۷- ۲۴۷۸ز ۱۷- ۲۴۷۹ز ۱۷- ۲۴۸۰ز ۱۷- ۲۴۸۱ز ۱۷- ۲۴۸۲ز ۱۷- ۲۴۸۳ز ۱۷- ۲۴۸۴ز ۱۷- ۲۴۸۵ز ۱۷- ۲۴۸۶ز ۱۷- ۲۴۸۷ز ۱۷- ۲۴۸۸ز ۱۷- ۲۴۸۹ز ۱۷- ۲۴۹۰ز ۱۷- ۲۴۹۱ز ۱۷- ۲۴۹۲ز ۱۷- ۲۴۹۳ز ۱۷- ۲۴۹۴ز ۱۷- ۲۴۹۵ز ۱۷- ۲۴۹۶ز ۱۷- ۲۴۹۷ز ۱۷- ۲۴۹۸ز ۱۷- ۲۴۹۹ز ۱۷- ۲۵۰۰ز ۱۷- ۲۵۰۱ز ۱۷- ۲۵۰۲ز ۱۷- ۲۵۰۳ز ۱۷- ۲۵۰۴ز ۱۷- ۲۵۰۵ز ۱۷- ۲۵۰۶ز ۱۷- ۲۵۰۷ز ۱۷- ۲۵۰۸ز ۱۷- ۲۵۰۹ز ۱۷- ۲۵۱۰ز ۱۷- ۲۵۱۱ز ۱۷- ۲۵۱۲ز ۱۷- ۲۵۱۳ز ۱۷- ۲۵۱۴ز ۱۷- ۲۵۱۵ز ۱۷- ۲۵۱۶ز ۱۷- ۲۵۱۷ز ۱۷- ۲۵۱۸ز ۱۷- ۲۵۱۹ز ۱۷- ۲۵۲۰ز ۱۷- ۲۵۲۱ز ۱۷- ۲۵۲۲ز ۱۷- ۲۵۲۳ز ۱۷- ۲۵۲۴ز ۱۷- ۲۵۲۵ز ۱۷- ۲۵۲۶ز ۱۷- ۲۵۲۷ز ۱۷- ۲۵۲۸ز ۱۷- ۲۵۲۹ز ۱۷- ۲۵۳۰ز ۱۷- ۲۵۳۱ز ۱۷- ۲۵۳۲ز ۱۷- ۲۵۳۳ز ۱۷- ۲۵۳۴ز ۱۷- ۲۵۳۵ز ۱۷- ۲۵۳۶ز ۱۷- ۲۵۳۷ز ۱۷- ۲۵۳۸ز ۱۷- ۲۵۳۹ز ۱۷- ۲۵۴۰ز ۱۷- ۲۵۴۱ز ۱۷- ۲۵۴۲ز ۱۷- ۲۵۴۳ز ۱۷- ۲۵۴۴ز ۱۷- ۲۵۴۵ز ۱۷- ۲۵۴۶ز ۱۷- ۲۵۴۷ز ۱۷- ۲۵۴۸ز ۱۷- ۲۵۴۹ز ۱۷- ۲۵۵۰ز ۱۷- ۲۵۵۱ز ۱۷- ۲۵۵۲ز ۱۷- ۲۵۵۳ز ۱۷- ۲۵۵۴ز ۱۷- ۲۵۵۵ز ۱۷- ۲۵۵۶ز ۱۷- ۲۵۵۷ز ۱۷- ۲۵۵۸ز ۱۷- ۲۵۵۹ز ۱۷- ۲۵۶۰ز ۱۷- ۲۵۶۱ز ۱۷- ۲۵۶۲ز ۱۷- ۲۵۶۳ز ۱۷- ۲۵۶۴ز ۱۷- ۲۵۶۵ز ۱۷- ۲۵۶۶ز ۱۷- ۲۵۶۷ز ۱۷- ۲۵۶۸ز ۱۷- ۲۵۶۹ز ۱۷- ۲۵۷۰ز ۱۷- ۲۵۷۱ز ۱۷- ۲۵۷۲ز ۱۷- ۲۵۷۳ز ۱۷- ۲۵۷۴ز ۱۷- ۲۵۷۵ز ۱۷- ۲۵۷۶ز ۱۷- ۲۵۷۷ز ۱۷- ۲۵۷۸ز ۱۷- ۲۵۷۹ز ۱۷- ۲۵۸۰ز ۱۷- ۲۵۸۱ز ۱۷- ۲۵۸۲ز ۱۷- ۲۵۸۳ز ۱۷- ۲۵۸۴ز ۱۷- ۲۵۸۵ز ۱۷- ۲۵۸۶ز ۱۷- ۲۵۸۷ز ۱۷- ۲۵۸۸ز ۱۷- ۲۵۸۹ز ۱۷- ۲۵۹۰ز ۱۷- ۲۵۹۱ز ۱۷- ۲۵۹۲ز ۱۷- ۲۵۹۳ز ۱۷- ۲۵۹۴ز ۱۷- ۲۵۹۵ز ۱۷- ۲۵۹۶ز ۱۷- ۲۵۹۷ز ۱۷- ۲۵۹۸ز ۱۷- ۲۵۹۹ز ۱۷- ۲۶۰۰ز ۱۷- ۲۶۰۱ز ۱۷- ۲۶۰۲ز ۱۷- ۲۶۰۳ز ۱۷- ۲۶۰۴ز ۱۷- ۲۶۰۵ز ۱۷- ۲۶۰۶ز ۱۷- ۲۶۰۷ز ۱۷- ۲۶۰۸ز ۱۷- ۲۶۰۹ز ۱۷- ۲۶۱۰ز ۱۷- ۲۶۱۱ز ۱۷- ۲۶۱۲ز ۱۷- ۲۶۱۳ز ۱۷- ۲۶۱۴ز ۱۷- ۲۶۱۵ز ۱۷- ۲۶۱۶ز ۱۷- ۲۶۱۷ز ۱۷- ۲۶۱۸ز ۱۷- ۲۶۱۹ز ۱۷- ۲۶۲۰ز ۱۷- ۲۶۲۱ز ۱۷- ۲۶۲۲ز ۱۷- ۲۶۲۳ز ۱۷- ۲۶۲۴ز ۱۷- ۲۶۲۵ز ۱۷- ۲۶۲۶ز ۱۷- ۲۶۲۷ز ۱۷- ۲۶۲۸ز ۱۷- ۲۶۲۹ز ۱۷- ۲۶۳۰ز ۱۷- ۲۶۳۱ز ۱۷- ۲۶۳۲ز ۱۷- ۲۶۳۳ز ۱۷- ۲۶۳۴ز ۱۷- ۲۶۳۵ز ۱۷- ۲۶۳۶ز ۱۷- ۲۶۳۷ز ۱۷- ۲۶۳۸ز ۱۷- ۲۶۳۹ز ۱۷- ۲۶۴۰ز ۱۷- ۲۶۴۱ز ۱۷- ۲۶۴۲ز ۱۷- ۲۶۴۳ز ۱۷- ۲۶۴۴ز ۱۷- ۲۶۴۵ز ۱۷- ۲۶۴۶ز ۱۷- ۲۶۴۷ز ۱۷- ۲۶۴۸ز ۱۷- ۲۶۴۹ز ۱۷- ۲۶۵۰ز ۱۷- ۲۶۵۱ز ۱۷- ۲۶۵۲ز ۱۷- ۲۶۵۳ز ۱۷- ۲۶۵۴ز ۱۷- ۲۶۵۵ز ۱۷- ۲۶۵۶ز ۱۷- ۲۶۵۷ز ۱۷- ۲۶۵۸ز ۱۷- ۲۶۵۹ز ۱۷- ۲۶۶۰ز ۱۷- ۲۶۶۱ز ۱۷- ۲۶۶۲ز

ژمارهگان چ هليلك

ژماره بالۇسهى ساوايانه

ژماره تابوتى شارانه

نهو شارانهى كه كوژران

يان دهكوژرين

ژماره ويژهري شتگه ليكه كه ليمان نزيك دهبنه وه

ژماره ويژهري شتگه ليكه كه ليمان دوور دهكه ونه وه

نه وه چييه ليمان نزيك دهبيته وه

نه وهى ليمان دوور دهكه ويته وه چييه

جهنگى جيھانى : يه كه م

جهنگى جيھانى : دووم

له ۱۴ اوه تا ۱۸ و له ۲۹ وه تا ۴۵ دهسال ۵۴ مليون كوژراو

۴۹ مليون يه كه وهته

ولاتى كوژراوان و يه كه وهتان

ولاتىكى ۱۰۲ مليون كه سى

به هه يتوان، شيتان، بهرده سوتاوه كانيشيه وه

يه كى له ده ستچوان له ماله كى مه بوو

رؤيى و چيتر نه گه رايه وه

له بيرم نييه كه نۆزده ساله بوو يان چل ساله

به دوو چاوى كویره وه گه راوه

له بيرم نييه كه چاوشين بوو يان چاوش

به لاقى له نه ژنۆوه براوى چه په وه گه راوه

گه راوه و نه يتوانى ده رگه كى خانه كه كى بدؤزيتنه وه

له ۱۴ اوه تا ۱۸ و له ۲۹ وه تا ۴۵ دهسال ۵۴ مليون كوژراو

۴۹ مليون يه كه وهته

له سه ره زوى به ژميرى سه ر نيسته ۲,۵ مليارد كه سين

له سه دا هه شتاما ن برسین

دندا نه كا نمان دادهرزين

پوكمان پير زامه و

نازم حيكه مت
۱۷ى جونى ۱۹۶۲
و. هه ژين

بيستى مردوى له شمان شهق شهق

به تاييه ت مانلا نمان

به سهرى زلى له رزوكه وه

به چاوى گه و ره و خه ماوى له روومه تى پر چرچ و لوجيانا

زگيان به سهر لاقه له رو لاوازه كانيانا، وهكو ته پل

له سهر زوى به ژميرى سهر ئيسته ۲،۵ مليارده كه سين

له سهدا هه شتامان برسین

سالى ۱۹۶۲ اوه

له سالى ۱۹۶۲ دا گهر دوو فرۆكه ي جهنگى بڅه ينه سهر خوان

بيانكه ينه سالادو شراب و گوشت و نان

۴۰ مليون مرؤ ده خون و ده خون وه و تير ده بن

پاشماوى نان و گوشت بو ۴۰ مليون پشيله ش بهس ده بن

پشيلان سالاد ناخون و شراب ناخونه وه

من ميوانى پشيله م كردوه

موشه كه باليستيكه كانم له تيله فزيوندا ديتون

دوو موشه كى باليستيك ۱۵۰ په رتوكه به رله وهى دامه زرين

ده سوتين و ده كه نه خوله ميش

له وانه يه په رتوكى منيش له نيوانياندا بن

له سالى ۱۹۶۲ دا فرۆكه ي بومب وه شينت ديتوه ؟

دوا مؤديليان

دوو فرۆكه ي بومب وه شين چوار نه خوشخانه له گه ل بومبه كانيان

له خو بار ده كه ن

چوار نه خوشخانه ي گه و ره و روناك كه هيشتا ساز نه كراو

به چر يا و ده زگه ي وينه گرى و هيو اكا نيا نه وه

له سالى ۱۹۶۲ دا پيشركى پرچكى به نه توم و بن نه توميه وه سالانه ۱۲۰ مليارده دولار

له ۱۰ ساله ۲۰ هزار مليارده ليره

نازانم له نه ژمارى نه ستيرانه وه نزيكه يان نا ؟

۱۲۰ هزار مليارده

يا ۱۵۰ مليون خانوى نه سازوا

خانووگەلىك كە دەبوو بسازرىن بە لام نە سازران

تارمايى ۱۵۰ مليون خانوو

پىنج ژوور بە ناوو كارەبا و ھەمامەوہ

دەرگە و پە نچەردى ۱۵۰ مليون خانوو

شوشە كانيان كاتى كە خۇرەتا و سەردەردىنى و

سىبەريان لە رۇژئاو بوونا و

بالكۇنە كانيان لە ژىر تريفەى مانگە شەوا

ورچ لانەى ھەيە و

شەيتانۇلكە قئاوخىك

بە لام بارى مە ئەمەيە

پىياويك دەناسم

بە دوو دەستا و پىيوہ

بە سەمىلى رەشى قەيتانپىيەوہ

ئەو سال بۆتە سى سال

دوو كورەكەى وى يەكى ھەوت سالان و ئەويكە شەش مانگان

لەتەك خەسوو خەزورى و

ويىنەبەك كە لە سەربازىيا گىراوہ، يان ھى وى خۇيەتى

يان ھى باكى مردوى

يان ھى خەزورى

لەگانىك و

تەنيا يەك ژوور

سەدو پە نچا مليون خانوو و

ھەريەك لەم خانووانە

بە ژوورو دەرگە و ناوو مىزى نا نخواردنىانەوہ

لە سالى ۱۶۶۲ پىشېركى پىرچەكى بە ئەتۆم و بى ئەتۆمپىيەوہ سالانە ۱۲۰ مىليارد دۆلار

لە ۱۰ سالدا ۱۲۰ ھەزار مىليارد لىرە

يان ۱۵۰ مليون خانووى نە سازرا و

خانووگىك كە دەبوو بسازرىن بە لام نە سازران

خانووى ئەو پىياوہش كە دەيناسم لە نيوانياندا

له بالکۆنه که پیدا رونایکی مانگ

له سالی ۱۹۶۲ د پیشبرکیی پرچهکی به نه تۆمی و بی نه تۆمییه وه سالانه ۱۲۰ ملیارد دۆلار

یان به ژمیری سهره یهک ملیارد که سی ناوئوس کوژراو

لانیکه م نیوهی وشکانییه کان نامادهی مهرگ

نیوهی گشت درهخت و ماسی و گشت بارانه کان

لانیکه م نیوهی کۆر په له کان نامادهی مهرگ

نایا دهکری سهر پا له چهک دامالریین

له سالی ۱۹۶۲ د یان ۱۹۶۵ نایا دهکری

خۆزگه به نه تۆم و بی نه تمه وه له چهک دامالریین له گشت ههریمه کان

ههرههک مرۆف له نیعمه ته کانی رووی زهوی به هره بهرین و

نهو نیعمه تانه چوار بهرا بهر که بین

بهو جوړه، له ماوهی سی مانگدا برسیه تیمان ریشه کیش دهکرد

نیتر دنانه کان نمان نه ده زرزان

پوکه کان نمان نه ده بوونه برین

به تاییهت مناله کان نمان

خه م له چاوانیان دهره وییه وه

لافته لارو ویره کان بیان راست ده بوونه وه و

زگه با کردوه کان بیان داده مرکانه وه

ژماره کان چ ده لین

ده بیت چ بلین

نه وه چبیه که لیمان نزیک ده بیته وه

نه وه چبیه که لیمان دوور ده که ویتته وه

بۆ نووسه رانی ناسیا و نافریکا

برایانم

مه روانه زهردی پرچم

من ناسیایم

مه روانه شینی چاوانم

من نافریکایم

نازم حکمهت

و. هه ژین

له ولاتى من درهختان سيهر ناخه سهر پيى خويان
وهك ولاتى نهنگو

له ولاتى من نان له گهروى شيردايه
له سهر كاريزان نهژديها راكشاه
مهرك بهر له په نجا سالى دئ له ولاتى من
وهك ولاتى نهنگو

مهرواننه زهردى پرچم
من ناساييم
مهرواننه شينى چوانم
من نافريكاييم
له سهدا ههشتاي خهلكى من خويندنه وه و نووسين نازان
له ويندهرئ هونراوهكان دهبنه گورانى و دهماودم دهگه رين
له ولاتى من هونراوهكان دهتوانن ببنه نالا
وهك ولاتى نهنگو

برايانم
هونراوهكان دهبن بتوانرئ له گاي لهرو لاواز ببهستين و
زهوى بكيلن
دهبن بتوانرئ له كيلگهكان

تا نهژنو له گوماوا روچن
دهبن بتوانن گشت شتى بيرسن
دهبن بتوانن گشت تيشكهكان چه پك كه ن
دهبن بتوانن وهك بهردى كيلوميتر ژمير

له سهره ريگهكان راهستن، هونراوهكانى مه
دهبن بتوانن بهر له هه مووان ببينن كه دوژمن نزيك دهبيتته وه
دهبن بتوانن له دارستانهكان تام تامهكان بكوتن
تا نهو كاتهى كه له جيهاانا ولاتيكى دهسته مومو مروهكى دهسته مو
له ناسمانيش هه وريكى نه تومى بمينئ

هونراوهكانى مهش دهبن هه رچيان هه يه له گيان و مال و بيرو نه نديشه له ريبى نازادى گه وردها بيبه خشن
۲۲ جينيوهرى ۱۹۶۲ مۆسكو

يو گوليكي فريودراو

فريوت خوارد	چون رايكيشاي	چاره ناکا
به جيت هيستم	کي بوو که وا له من زياتر	ليوکروشن
له ناميزي ناموږي دا !	خوشي ويستي	يادهکانت تويوشي ژيا نم
لافاوي نه شک	کام به ندهت بوو له من زياتر	تاکو دهرم
دهږي برژيت	دهپه رستي	بيله له که ل فريشته ياد
له ههوارگه ي بڼ توږي دا !	کام سهرين بوو	نارام بگرم
به لي ! چويت و به جيت هيلام	له سهريني من نه رمتر	سويندت ددهم
ههردی دليکي پر خه مت	کام باومش بوو	به چاوانت
به برژانگي چاوت کيلام	له باوهشي من گهرمتر ؟	به دوو ليوي
نه رږ گيانه توخوا به لام	نيسته گهرچي	نال و جوانت
بو نه گبه تي چاره نوسي	لهم شاره دام	گهر هاتيه وه
مني ته نيا چيه وه لام ؟	به ته نيام و شيتي که ژيم	نه بيره لام نه بمدوينه
چون بتوانم	به لام هه ردهم له که ل يادو	وهکو عيشتت لي فراندم
تو له بيرکه م شيرينه کم	بيره وري توږا ده ژيم	ياده کانم لي مه سينه
چون له نيويچي	سوزو نه شکيشم بو توږيه	
له نيو سهردا	به سهر هه موو خه مي خو ما	س. ن. شه رداغي
يادو بيره ديرينه کم	خه مي توږيه	۱۹۹۰-۲-۱۵
نه ي پهره که ي ناسماني من	بيگومانم که - لانه ي نويت	
نه ي په يکه ري ژياني من	زوو ده شويويت	
نه ي نازه نين نه ي گياني من	دوايش ده دريته به رلومه	
نه رږ چي بوو تاواني من ؟	جا نه و کاته به ناساني	
دلهم کويله ي دهستي تو بوو	دييته وه لام په شيماني	
بو ليبي نيشاي	به لام گيانه	
چ نامه ردي زه وتي کړدي	دل فروشتن	

نازارنامە

*ھۇنراۋى : جەمىد مۇسەدەق
*ۋەرگىران : خالىد بايەزىدى (دلىر)

تۆبە مەن پىكەنى و
نەت ئەزانى
مەن بە چ مەترسىك ئە باخچەى دراوسىكەمان
سىوم دزى
باغەوان بە ھەلاتن ۋەدوام كەوت
سىۋەكەى ئە دەستى تۇدا دىت
بە غەزەبەۋە چاۋى لى كردم
سىۋى قەپ نىدراۋ ئەدەستەم كەوتە جەرزى
تۆرۋىشتى و نىستاش،
سالەھايە كە ئە گۈيچكەى مەن نارام،
نارام
خشەخشى ھەنگاۋى تۆ تىكرار، تىكرار
نارام ئەدا
مەن دەستەۋنەژنۇ دانىشتوم
غەرقى ئەۋ فىكرەم
كە بۇچى،
مالە يچكۈنەكەى نىمە
سىۋى ئەبۋو

گەردەنلۈكى سەرمابى

گەمىشە ئەزانە ئىن، كە ھوشيار ئىن و ئانان، كە دۈنەن، كە دۈنەن شەۋەنەنگىيان
 لاۋرەناۋ نۇرۇكە تىت لە چىرا ئەكەن

ھەژىن

ئەۋ گەردەنلۈكى

كە رۇڭگارى

دەرگەي رەشمانى كۆچەر ئىمانى،

بەرۋى تەررەۋ تۇفانا

دەخستە سەرپىشت؛

ئەرۋۇ ۋەرزىرانى ئەزان بەدەمبەۋە :

خەرمان شەن دەكەن،

ئە ھەلپەي ھەلۋىشېنىيا

سوپاس و نزا،

بۇ خۇداۋەندى مەھورى، بەرۋى دەكەن.

بىت سەير نەبى چكۈنەكەم !

نەزمى كۈنەۋ

مىرۋى بە چاۋو گۈۋى زىندە ئە چال ئەكەن،

ئەۋ گۈرگە ھارەي، كە شەۋگارى

ئەسەر پىلۋى چاۋى زارۋكان

خەۋى ئاسۋودەيى راۋ دەنا،

ئەۋرۋكە بالۋرەۋىزانى بازار

داۋاى شۋانى،

رانەمەرى بەر رەشمالانى ئىدەكەن؛

ئەسەر دى خۇڭگەكان

ئەسەر ئە پى گەداكان

پەيكەرى نەمى، بۇ ساز ئەكەن.

پىت سەير نەبى چكۆلەكەم !

نەزمى كۆنە و

لەسەدەي بېست و يەكا

ھەلاي كۆپلەتى ھەتايى پىن سەر دەدەن

نەزمى كۆن گاگۆلەي نەزمى نويىيە و

نوزمى نوپش :

پاساوى گىيانەلاي نەزمى كۆن

پەرسىيارانى گەردەئول و زىيان

سوئىندى ملكەچى بۇ دەخۇن .

نائومىد مەبە چكۆلەكەم !

رۇڭگارئ بوو ، پېستى رەشمان

بۇ ھاوتايى پېستى سېپى

بۇ ياسا كىرنوشى دەبىرد ،

كەچى ئەورۇ

لەئىبو لە پى دەستمانا

نەوەي كۆپلە فرۇشان

ئارەقەي شەرمەزارى دەچۇرنەوہ .

خەم مەخۇ چكۆلەكەم !

رۇڭكېش دادئ ، كۆترە شىنكە

بە ھەراي مزگەوتەكان ، زارەترەك نەبى

منارەكان بىنە ھىلانەي حاجى ئەكلەكان .

رۇڭگارئ دئ

پەتى سىدارە بېسئ و

كەسېش بۇ ژيان ، گەدا نەبى

پىياوېش ئەمال ،

سالارو سەرورە نەبى

به فھرمانی خوداش، ژن و زارؤكان

نهدرينه بهر پيلهقان؛

نه و رؤزگارهی، كه سنوری؛

ناين و رهگهز

نه ته و ده و نيشتمان

ببيته نه فسانه له ناوهزی منالانا

نه و ده به هار سهوز دهبی و

له دلمانا بؤ هه ميشه

خه نده سه ما نه كا بؤ ژيان

هاواری زيندان

ليرادی نرو ناپيزاندا، كه جرستريان كسرو ده كنه موم بؤ رونكر دسهوی

سياچاكركاني رؤنهلآت و رؤنهلای دنادل

هه ژين

ژيان له شويينه واری شه پؤلی وره تانا

ناههنگی به بیان دهگيری

دهی هاوريبيان، ته و ژميکی تر..

بی ناوردانه وه،

بی سازش و بادانه وه

ئيوه سواری كه شتييه كن

كه ناراسته ی دونيايه کی بی ده رگه وانه

بنوان هاوريبيان!

سيمای زندهق چووی

گه له گورگی بهر ده رگه ی بهيرم پاشا،

چون له ناست شكوی په كبوو نمانا

زه ردهه لگه راوه؛

بنوانه چاوانی دهر پؤقيوی

گورگه بؤرانی عيمرانبيه،

چون نه بهرام بهر مستي گرموله مانا ،

واقتيان ورم او .

دوئيني چه كمه ي رشي به يرم پاشا

به سهر سنگي يه كه يه كه مانا

تيده پيري ،

گه نه گورگي خورناواي نه نادون

تونند بهرو مانا نه ويري ،

چون نه ورو نه كوشك و مولگه كانا

ناراميان نيبر او

دهي هاوريان !

تينيكي تر ، بنوارن چون

نه خاموشي گرمه ي كارگه كانا ،

بانگه وازي نازادي زيندانيان

نه پايته ختي ولاتانا

زهنگي مهرگي گه نه گورگي لي داوه .

دهي هاوريان !

ههنگاويكي گورتر . .

هينده ي نه ماوه ، بهرو عهرشي خواكان

گورگه بوري سه رمايه ده ميگه ،

چنگو كه نيهي نه جه سته مانا دارزاوه .

هه والي مهرگي سه رمايه . .

خه ون نيبه ،

پيري و دوئيني و نه ورو

نه پاي شورشگيري نيمه ،

ره وروه ي ميژوو ، موري خوي لي داوه .

تهنھا تارمايه کي رهشي نهدي

بريار

له سيبهري خهستي بنداري حهوشه که ياندا دانيشتبوو، نه م ديوو نهو ديووي به لاپه رهري روژنامه که ي دستي ده کرد. بابه ته کاني ناوي ههندي کي لي خويندنه وه ههنده که ي تری لي لي نابه دل بوو. نهو لاپه رهريه ي دستي فري داو پري دايه لاپه رهريه کي تر که له به رده ميديا شاوه لا بوو بوو. ناوقه دي لاپه رهريه ي به هه رده و دستي گرتبوو. له توژه پانتاييه که ي سه رووي روژنامه که وه ميروله يه کي به دي کرد که پرووشه نانني کي هه لگرتبوو، به حال و نه حال خو ي پيوه گيرساندبووه، تونديش پرووشه ناننه که ي گرتبوو. دياربوو نه يده ويست هه روا به ناساني به ري بدات... بيده چوو زه حمه تي زوري کيشابن له په يدا کردني دا. مرؤقه، ميروله که ي به دي کردو چروچاوي لي برده پيشن، ميروله که جوله ي نه ده کرد. وه شتن بلن عاسي بووي. مرؤقه به دم سه ره لقاندين و چاوزه ق کردنه وه و قه دوسه وه وتي: مهرجه با- دياره به دواي نه جه لا نه گه ريي - ((... م... نان نه خو ي... ده بخو بخو. نه مجاره ش تير بخو))

ميروله به پرووشه ناننه وه بن جووله بوو... شايه ت له به ر نه وه بن دهرنه که وي يان مه ترسي له ده ستداني پرووشه ناننه که يه تي... يان چاوه رواني دستي مرؤقه که يه روژنامه که له زوي دابنيته وه و بوي ده رچن. به لام خه يالي وا زياتر تارمايه کي ره ش نه هيني. له و ده مه دا شه ماليکي فينيک هه لي کردو که ميک روژنامه که ي له رانده وه، ميروله که ش به پرووشه ناننه که وه له رييه وه، به لام خو ي گرتوه وه نه که وت. مرؤقه سه ري بؤ له قاندين وتي ((هيواي به ژيان هه ره يه. ده يه وي بژي. هه ر ئيس تا)) لاپه ره ي روژنامه که ي به توندي داوه شاندين ميروله ي به سته زمان له به ر نهو هيزه دا خو ي نه گرت و په رييه سه ر زه وييه که. نازايي خو ي ده رخست و پرووشه ناننه که ي به رنه دا ..

مرؤقه که وته دانه جيره لييو چاوي نه وه نده ي تر پر له قين کرد، تاوي دايه به ريديکي نووک تيژو که وته کوتانه وه ي سه ري ميروله که، هه ر به به رده که پرووشه ناننه که و سه ري ميروله که ي ليک جيا کرده وه. مرؤقه پشووي خو شي هه لکيشا و پالي لي دايه وه. نه وه نده ي پي نه چوو ميروله يه کي تر به لاره لار هات و گه يشته سه رته رمي هاوري که ي. لي سي چوو پيشه وه و بونني کي کردو هه ندي به ده وريدا سورايه وه و نه وسا راست چوو سه ر پرووشه ناننه که و په لاماري داو فراندني. نه وه نده ي نه زاني مرؤقه که چاوي که وته سه ري. به هه مان قين و داخوه سه ري نه ميشي پان کرده وه. هينده ي تری پي نه چوو، ميروله يه کي تر به شپرزهيي و خيرايي هات وه ک بوني کاره ساتيک و له ده ستداني نازيزيکي کردبي. نه ميش له سه ر ته رمي هاوري کاني هه ندي سورايه وه و بوني پيوه کردن و راست

چوهه سهر پرووشه نانهکه و فراندی.

مرؤقی پر له قین سهیری کرد میروله یه کی تر پرووشه نانهکه ی هه لگرتوه و، هاواری کرد ((ئیوه چین. بوونتان چیه، تا نان بخۆن و به سه به سستی بگهرین ؟)) به و قین و داخوه په لاماری به رده نوک تیژه که ی دایه وه و سهری ئه میشی پان کرده وه و پرووشه نانهکه ی له سهری جیا کرده وه. ماوه یه کی کورتی پئ نه چوو له دو لاهه چوار میروله ی تر به خیرایی هاتن، وه که ئه مانیش بوئی روداوی ناخوشیان کردی. له تهرمی هاوریگانان نریک بوونه وه و تاویک به ده وریاندا سوورانه وه و بوئیان پیوه کردن، ئه و جا ههر له نریک تهرمه کانه وه ههر چواریان کۆبوونه وه و سهریان نا به یه که وه، له پر له یه که جیا بوونه وه، یه کیکیان پری دایه پرووشه نانهکه و فراندی. سیانه که ی تریش ئه ملا و ئه ولایان لی گرت. وه که پاریزگاری لی بکه ن. زۆر به په له ده رویشتن، هه تا زوو بگه نه کونی شاره که یان و رزگاریان بیی. به لام ئه وه نده نه رویشتن مرؤقه که چاوی پی که وتن، که بینی ئه مجاره چوار میروله ن، ئیتر به ته وای چاوی په ریبه پشتی سهری و په لاماری به رده که ی داو که و ته سهر پان کردنه وه ی ههر چواریان.

ئه مجاره کۆمه لیکی تر یه که یه ک دوو له چه ند لاهه به پرتا و هاتن. له ده وری چوار لاشه که ی میروله کان کۆبوونه وه و یه که یه که ده چوونه پیشه وه و سهریکیان پیوه ده نان و ده هاتنه دواوه. ئه م سهر پیوه نانه یان پی ده چوو، راگه یان دننی په یمانی دریزه پیدانی ریگا که یان بیت. پاشان هه موو کۆبوونه وه و سهریان نا به یه که وه. له پر ئه مانیش له یه که جیا بوونه وه و یه کیکیان چوهه سهر پرووشه نانهکه و فراندی، میروله کانی تریش له چوار لاهه که و تنه پاریزگاری کردنی.

مرؤقه کاتی ئه مانه شی بینی لپی دوور که و تبوونه وه و ئه وه نده یان نه ما بوو بگه نه شاره که یان، ئه و جا به زه بریکی زۆر تر وه که و ته سهر چۆک بویان و تۆزیک رویشتن و به نووکی به رده تیژه که که و ته سهر پان کردنه و یان و لاشه یان تیکه له به خۆله که ده بوو. هینده ی نه زانی له پر ناخیکی لی به رزبووه وه، که به ده سستی چه پی قۆلی کراسه که ی هه لمالی، روانی میروله یه که و به و یه ری قینه وه نه رمایی گۆشتی قۆلی ده گه زئی. به دوو په نجه میروله که ی گرت و فلیقاندیه وه. میرله کان هه موو بلاوه یان لی کردوو هه تا ده هات زۆر تر ده بوون و هیرشیان زیاتر ده بوو.

مرؤقه به م دیمه نه گالته ی لی هات و به گالته جارییه وه وتی ((وهرن .. وهرن: قور به سهرتان)) به دم قسه کانییه وه که و ته ویزه یان .. له پر داچله کی و جاریکی تریش هاواری لی هه ستایه وه. به په له ده رلنگی پانتۆله که ی هه لکیشا و بینی میروله یه که ده می له نه رمایی گۆشتی پوزی ناوه. ئه میشی به قین و بیزاری زۆره وه به دوو په نجه فلیقاندیه وه، له پر ئازار له پشتییه وه .. له ملییه وه .. له سکویه وه .. له گشت گیانییه وه به رز بووه وه. وای هه ست کرد لاشه ی که و تۆته ناو

۴۹

چاۋشاركى مەرگە ۋە ئايان

ھەژىن

دا پىرە گىيان پاش چەند مانگ چاۋەروانى و شەو نخونى كۆرپەكەمان ئەدايك بوو، رەنگ ھەلبىزكاۋو لاۋاز، پاش چەند چركەپەك پىلوھ نەرمەكانى شىبوونە سەرىكە ۋە نەيزانى ئە كويوھ خۇرھەلدى ۋە ئەكويىدا ئاۋا دەپىن. مەرگى پاش چەند ساتە ئايانى ساۋاكەمان، رەشەبايەك بوو، ئەخەم ۋە تاسەي ئىيوھ ھەۋرىكى چىرى ئە ئاسمانى دلما چىركەدوھ.

ئەم خەمە ئە لايەك ۋە ئەۋلاشەۋ ئەتاۋ پىرسىارە بىن ژمارەكانى ئىنۇي كىژمان دەستە پاچەم، ژۇرچار باۋەر بە ۋەلامەكانى مەن ئاكات ۋە دەلى "بابە گىيان، چۇن دا پىرە ئىيوى پىنچ كىشۋەرەكەي نەدەزانى، چۇن تامرد ژۇورى تايىبەتى خۇي نەبوو، مەن بىراۋ بە تۇ ئاكەم كە دەلىيى :- شارى نەدەيتوۋە-، چۇن تا ئەنيوران گەراۋەتەۋ شەكراۋى خوراۋەتەۋو ئە باۋە ھۇمەر مارەكراۋ ؟

ئاخ چ بگەم، ئە تۇزىندوۋ بوۋىتەۋە، ئە وىش بىراۋ بە ۋەلامەكانى مەن دەھىنا. ئاچار بىرماردا ئەم ھاۋىنە بىيەمەۋە بۇ زىدى خۇمان ۋە مالا بىيە نچەرەكەي تۇي پىنچىشان بەدەم. كە گەيشتىنە مالى ھاۋكارى بىرام ۋە واقورماۋ چاۋى بە مالا يەك ژۇورەكەيان كەۋت، بە شەرەمەۋە خۇي ھاۋىشتە باۋەشى مەن ۋە داۋا لىيوردنى لىكردم. پاش كەمىك كە كەۋتن ۋەك ئەدوى شتى بگەرىۋ وتى :

- بابە گىيان، داۋايەكەم ھەيە، تۇش پىيى رازى دەبى ؟
  - وتم : ئا كچەم، ھەرچىم پىيىكىۋ دروستىن بۇتى دەكەم !
- سەيىرىكى دايكى ۋە مامە ھاۋكارى كىردو وتى :
- مەن ژۇرەكەي خۇم دەدەم بە مامە ھاۋكارو پەلە بىگەردو ژىيوەر، ئاخەر ئەۋە كەي ژۇورە كە ھەيانە، چۇن مال تەنبا يەك ژۇور دەبى ؟

ۋەلامەكە ۋەك سكل زارى دەسوۋتاندەم، بەلام ناچارىووم، دەبوۋ ۋەلامى بەدەمەۋە، وتم : ئاخەر گىيانى بابە، ئە ئەۋان قىزاي ھاتتە ئالمانىيان ھەيە، ئە ژۇورەكەي تۇش ھى خۇمانە !

ۋەلامەكەي بەلاۋە سەيىر بوو، كەمىك رامماۋ زامانى پىسىنى پىژا :

- چۇن ژۇورى خۇمان نىيە، ئەي ھى كىيە ؟ بۇچى ئەۋان ئاتۋان بىن، قىزايان بۇچىيە، ھەزىيان ئەۋىيە ۋە تەۋاۋ !

ئەي مەگەر تۇ ئەتوت مامە ھاۋكار ۋەستايە ۋە خانوبەرە دروستدەكات، گەر ۋەستايە بۇ خانوبەكەي چوانى، گەرەي سى ژۇورى بۇ خۇيان دروست ئاكات، ھا ؟

تروتسكى لە دورخراوگە

دوابەش

ن: پىتەر قايز

۱۴ راسپىرى (قەوينتى)

كۆمەلە كەسىك دىنە ژورەوہ : رۇسمىر، سىلىقىا ئىگلۇف، فرانك جاكسۇن، جۇزىف ھانسن، ھارۇلد رۇبىنس و كۆمەلىك پۇلىسى مەكسىكى و سەركردە سالازار، لىپىرسراوى پۇلىسى نەھىنى مەكسىكى.

تروتسكى و ناتالىا ھەلدەستتەوہ.

سالازار :

بىرىندار نەبوويت ؟

(تروتسكى لە جەستەى ورد دەبىتتەوہ، پىدەكەنىت و كراسەكەى لەبەردەكات. ھاوہلانى تروتسكى و ھاوكارەكانى دەچن بەلای ناتالىاوہ. ھەرۇھا ئەمىش بىرىندار نەبووہ. مىزەكە وەك بارى پىشوووى لىدەكەنەوہ. روبىنس كاخەزو پەرتوكو و ئامرازەكانى نووسىن لەسەر مىزەكە رىك دەخاتەوہ. پىاوانى پۇلىس لە ژورەكەدا لە شوپنەوارى گوللەكان دەگەرىن.

جاكسۇن :

لەبىست كەس زىاتر بوون. ئونىفۇرمى پۇلىسىيان پۇشىبوو. بەسەر پاسەوانەكاندا تىپەربوون. دەستگىريان كردن و لىيان دان و بەستنىانەوہ.

تروتسكى :

بەسەر شورەدا ؟ بەناو پەرتىنى ئەلەكترىكىدا ؟ چۇن تاونىيان بىنە ژورەوہ ؟ بۇچ زەنگى ئاگادار كىردنەوہ لىي ئەدا ؟

جاكسۇن :

شىلدرن رىگەى ھاتنە ژورەوہى لەدەرگەوہ پىداون. لەگەل پاسەوانەكەدا.

سالازار :

ئەو (شىلدرن)ە كامەيە ؟

جاكسۇن :

لەگەل خۇيان بردىان.

سالازار :

پىت وايە يەككىك بىت لەوان ؟

ترۇتسكى :

شيلدرون ھارت ؟ ھەرگىز. گەر بىويستايە بمكوژيت چ پىويستى بە بىست ھاوکار نەبوو، بەلكو تەنيا چەقۆيەكى پىويست دەبوو.

سالزار :

ئەي كەسەكانى تر لەمالەوھ ؟

ترۇتسكى :

ئەمە (سيليڤيا ئىگلوف)ە، ھاورييەكى ئەمريكيە. فرانك جاكسون ھاوھليەتى. ئەوھ ھارۆلد رۇبىنسنى سكرتيرمە. جۇزيف ھانسن، ئەلفريد رۇسمير، ھاوكارانى گيانى بەگيانى چەندسالەمن.

سالزار :

ھيرشكەران ناوچەكە بەباشى شارەزان. لەپشت درەختەكانى چواردەورى مالەكە خۇيان شاردۆتەوھ. لەچەند شويىنى جياوازەوھ تەقەيان لە ژوورەكت كردوھ.

پۆلىسى يەكەم :

ئەو شويىنەوارانەي گوللەكان لە ديوارەكەدا دروستيان كردوون. ئەوھ نیشان دەدەن كە گوللەي سىوھوتە.

ترۇتسكى :

ئەي مەكسيكينيە سەرەتا وامزانى كە دووبارە ئيوھن ريگەتان بە يارى تەقتەقيلەو فيشەكە شيتە داوھ.

سالزار :

من سەرم لەوھ سوردەمىنيت كە چۆن ئارامى خۆت رادەگريت. گەر ھاوكارى ھينديك لە نزيكەكانت نەبووايە، ھيرشەكە سەرى نەدەگرت.

(ترۇتسكى بەلایەكدا ئاوردەداتەوھ) گومان لەكى دەكەيت؟ خزمەتكارەكان ؟

ترۇتسكى :

تا رادەي كويرانە باوھريان پيدەكەين.

سالزار :

سكرتيرەكان ؟

ترۇتسكى :

باوھرى تەواوم پييانە.

سالازار :

لىكۆلىنە ۋە يان لەگەلدا دەكەم.

ترۆتسكى :

نارەزايەتتىيەكى توند دەردەبىرم.

سالازار :

ژمارەيەكى زۆر ھىرشكەر. تەقەكردنىكى چروپىر. ھەرۋەھا نارنجۆكىش. كەس بىرىندار

نەبوۋە. سەيرە. كى دەزانى چى لە پشت ئەم رووداۋە ھەيە ؟

(ترۆتسكى پىدەكەنيت)

ترۆتسكى :

پۆلىسى نەينى ئاگادارت دەكات.

(ھەندىك لەپىياۋانى پۆلىس لەتپىي ماتۆسوار دىنە ژورەۋە)

پۆلىسى يەكەم :

ئۆتۆمەبىلىكمان لەو ئۆتۆمەبىلانەى كە بۇ ھەلھاتن بەكارىان ھىناۋون دۆزىيەۋە.

ژمارەيەكمان لىگرتن. دەلىن كە سكوۋىروس سەركردەكەيانە.

ترۆتسكى :

سكوۋىروسى، نىگاركىش ؟

پۆلىسى دوۋەم :

داقۇد ئىلفارو سكوۋىروس. ئەو كۆمەلەيەى كە سەركردايەتى دەكرد، ئەندامە

كۆنەكانى كەرتى جىھانى ئەسپانیا و كارگەرانى كانەكانى دەگرتەخۇ.

رۆسىمىر :

سكوۋىروس پىشتەر ھىرشى كردۋەتە سەر ترۆتسكىستەكان. ئەۋە لە ئەسپانیا بو.

ترۆتسكى :

ئاي لەو ھىرشە توندوتىژە. زۆر بەوردى نەخشەكىش كرابوو. بەلام بە خىرايى پوچەل

بوۋەۋە.

پۆلىسى سىيەم :

دەلىن ئەۋان بىجگە لە كوشتنى ترۆتسكى چ ئامانجىكى دىكەيان نەبوۋە.

رۆسىمىر :

بە فىشەكى راستەقىنە. زىاد لەسى سەد فىشەكىان تەقاند.

ترؤتسکی :

کۆمىنتىر دووباره دەستى دایه وه کارى شىتانه.

هانسن :

پىویسته دەرگه و پهنجه ره کان له مادهیه ک بن که گولله نه یان بریت. پىویسته کۆلیتگه ی چاودیرییه که بهرتر بکریته وه. باشترین چۆرى دەرگه ی ناگادار کردنه وه دابنریت.

جاکسۆن :

ئه مجاره په نا ده به نه بهر شیوازیکى تر.

هانسن :

کامه ؟

(جاکسۆن شانى هه لده ته کى نیت. سالازارو پۆلیسه کان ده چنه دهره وه)

ترؤتسکی :

جاکسۆن ئاده ی ته ماشایه کى که رویشکه کان بکه. له وانیه له ترسانا زاره تره ک بووین.

(جاکسۆن و سیلیقىا ئیگلۆف ده چنه دهره وه)

هانسن :

من باهرم به جاکسۆن نییه. کاتیک که ئه و رۆژه له نیویۆرک بوو سهردانى بنکه که مانى نه کرد.

ترؤتسکی :

باش رهفتارى له گه لدا بکه. له بۆچونه کانمان نزیکی که وه. پىویسته هه میشه وای دابنن

که بۆ هیه هه رکه س گۆرانى به سهردا بى.

ناتالیا :

کارى هه نووکه یی جاکسۆن چیه ؟

ترؤتسکی :

ئه و به لچیکیا نه ده گویزته وه که ئه لماس به مه کسکى ده فرۆشن.

هانسن :

هه رگیز به ته نیا له گه ل که س دامه نیشه.

ترؤتسکی :

ناتوانن گومان له هه مووان بکه ین .

هانسن :

پىویسته گشت ئه وانیه که دینه لات بېشکینرین.

ترؤتسکی :

ناتوانم ئەم سونەتە ئەمریکییە هەلگرم. پییوستە بئێ ریگری کردن، ریگە بە هاتنە ژوورەوی هاوہلەکامان بەدین.

هانسن :

بۆی هەییە دوژمن خۆی وەها نیشان بەدات کە هاوہلتە.

ترؤتسکی :

کەواتە لە دەستی دەرباز نابین. ناتوانم لەخەلک دابیریم. ناشتوانم خۆم گۆشەگیر بکەم. ئەم سانسورە خۆییە شتیکی نەگونجەرە. هەر وای ئیانیش بیماندا دەکات. ئیمە لە قەلایەکی وەک قەلاکانی سەدەکانی ناوەرستدا دەژین. ئەم دەرگە گەورانە. ئەم شۆرە و دیوارانە. لە زیندانی (خیرسون) دەجێ ئەوێ کە بۆیەکەم جار تیدا زیندانی کرام. (لەم کاتەدا رۆبنس بە وریایی و بە ناگادارییەکی ژۆرەو لە ریکوپیک کردنی ئەوێ کە لە سەر میزەکە بوو بوو. رۆبنس و ناتالیا دەچنە دەرەو. دییگۆ ریفیرا و ئەندریە بریتۆن دینە ژوورەو).

ریفیرا :

سکوايروس. پالەوانی شەری ناوخۆی ئیسپانیا. رابەری کریکارانی کانەکانی مەکسیک. دەبویست چی بکا ؟ یەکیتی شۆرش و هونەر روون بکاتەو ؟ یان ئەو تەنیا دەبەوێ کارایی لەسەر پارت دابنیت ؟

ترؤتسکی :

دیگۆ، لەبنەرەتدا سیکوايروس پشٹیوانی ئەو بۆچوونە می دەکرد لە پییوست بوونی پاریزگاری لە یەکیتی سۆقیەت بەهەر نرخیک بیت. هەموومان دەزانین کە هاوپیەمانی سۆقیەت لەگەل فاشیستەکانی ئەلمانیا تەنیا بۆ بەدەست هینانی کاتە. ناکوکیش ئەمرۆ و سبەی دروست دەبێ. بارودۆخیکی ئالۆزە و ریگاش پیر مەترسییە. سکوايروس سیش، وەک گشت لایەنگرە دلسۆزەکانی پارت کە هیشتا وەکو دوژمنیکی سەرەکی سەیرم دەکات. تاوہکو من بژیم سەرکردەکانی ئیستای پارت تووشی دلە راوکی دەکەم. سکوايروس لەسەر بنەمای فەرمانی بالاتر ویستوویەتی لەناوم بەرئ.

ریفیرا :

کەواتە دادگاییەکان ناوا روویانداوہ کە ویستیانە روو بدن. بەردەوام هیرشیان دەکردیتە سەر هەرچەندە ئیمە سەلماندان کە گشت بوختانە ناراستەکراوەکان بۆتۆ درۆو ساختن.

ترؤتسکی :

دییگؤ، بینہ پیشچاو گہر بلین کہہ دییگؤ ریفیرا بہ کریگراوی نہینئ کہنيسہی کاتؤلیکہ. گشت تابلؤ کاریکاتیرہکانئ کہ ہیرشن بؤ سہر کہنيسہ و دونیای چہوسینہدان، بہ دیوجامہیہک بؤ شاردنہوہی راستی بیرو بؤچوونہکانئ دابنرین. درؤ کہ پیئ کورته، ئایا تؤ لہ دژئ وہا چہوسانہوہیہک، بہہمان ورہو سوربوونہوہ بانگہوازت بؤ شؤرشئ جیہانئ دہکرد، گہر بہ خؤت کؤنہپہرست بوویتایہ ؟

بریتؤن :

بؤچ گشت چاکہکانیان لہ خؤیان دادہتہکینن؟ بؤچ پیششاہہنگانئ سؤشیاالیست ریگہ بہکہسانئ تر دہدہن کہہ روخساریان بشوینن ؟ باشتترین کسانیک بوون، نہوہیہکی تہواو لہ شؤرشگیران. ہہمووان لہ سہرکردہ بؤلشہفیکہکان بوون. ئایا خؤ بہدہستہوہدانیان بیجگہ لہ نابووتئ بیریان چئ تر دہگہیینئت ؟

ہانسن :

کؤمؤنیستئ بروا پتہو بوون باوہریکی بہہیزیان بہ بیروباوہرہکیان ہہبوو. سہراپا ژئانیان خرابوہہ پیناؤ پارت، پہیوہندیان بہپارتہوہ زؤر دروست بوو تہانہت ئہو کاتانہش کہہ دہیانزانئ پارت ہہلہیہ. لہوہدہچئ ہہستیان بہ پیویستبوونئ ملکہچکردن بؤ بریارہکانئ زؤرینہو، جیہہجیکردنئ فہرمانہکانئ پارت کردبئ.

بریتؤن :

ئہمہ دہرویشیہیہ. یہکگرتن لہگہل خودا. ملکہچئ بؤ رؤژئ لیپرسینہوہ. ہہرہوک ئہو دادگانئ کہہ ہہراتیقہکانئ تیدا دادگہیہ کران. قوربانییہکان بہ سزاکانیان رازی دہبن ہہرہوک چؤن لہ بہرژہوہندیانداہئ.

ہانسن :

من دژئ ئہو بؤچوونہئ ئہندریہ بریتؤن، ئہوان خؤیان لہوہ گیل دہکەن کہہ دادگہییہکہ لہ سہرہتاوہ تا کؤتایئ ہہلبہستراوہ. ہہندیک ہاورئ راگہیاندنئ درؤو دانپیانانئ ہہلوگہراو بہم شپوہیہ لیک دہدہنہوہ : تاوانبارکراوہکان دہیانزانئ کہہ پرؤلیتاریا لہ ئہلہمانیاؤ ئیتالیا بہسختئ تیکشکاوہ. ہیچ ہہلیکی چارہنوساز بؤ کؤمہکی شؤرشگیریتئ لہدہرہوہ نہماوہ. ئہلہمانیا لہلایہکئ یابان لہلایہکی ترہوہ. جہنگ شتیکئ بیگہرانہوہ بوو. لہبہر ئہوہ دہبوو سہرکردایہتئ پارت ہاوپشتئ بہدہست بینئت ہہرچہندہ قیزہوونیش بیت. فہرمانئ ملہورانہئ بیچہندوچونیان لہ چارہنوس نادیار، خؤبہدہستہوہدانیان لہ ستہمئ فاشیستہکان پی باشتربوو. خؤیان وک

سووتەمەنى و قورىانى ھەلەو دەردىسەرىيەكانى ولات نىشاندا. ويستيان بەم شىويە ھەستىكى تازە لەخەلكدا زىندوو بكنەوہە پاش ئەوہى كە پىيان وابوو بەسەر ئاژاوەچىيانى ناوبراودا سەر كەوتون.

بریتۆن :

ئەم روڭكردنەو كەت ئەوئەندەى كە روڭكردنەوہىيەكى دەروناسانەيە، روڭكردنەوہىيەكى ئاوەز پەسەند نىيە. بەمژۆرە سو كايەتى بەخۆكردن لە رووى سىياسىيەوہە ھىچ ماناى نىيە. شتىكى تىيا بەدى ناكريت بىجگە لەدەر خستنى كەلىنى گەورەى نىوان جىھانى تەرىك كەوتەو ناپەيوەست بەمرۆڤو مافە سەرەتايەكانى مروقاىەتى. پارتى ناوەندى خاوەن دەسلەلاتى بىچەندوچون كۆت و بەند بەسەر ھاوولتاياندا دەسەپىنى لەبرى ئەوہى بۆ ھەمىشە لەم شتەنە رزگارىان بكات. ئاواھا ئەو ئۆلگەوہى تىكشكاند، كە شۆرشگىرەكان لىوہى دەستبەكار بوون. بەشى ھونەرىش لەمە باشتەر نەبوو. بىر كردنەوہى سەر بەخۆى بىدەرباز دەستەمۆكرد. رىرەوى شۆرشگىرانەى راستىن بووہ شتىكى دوور دەست. دانپيانان بە تۆمەتى (ئەنشتايىن) م بىست. كە چۆن بەچۆكدا ھاتووہ و داواى لىبوردن و بەزەى كردووہ. بەلىنى وازھىنان لە خەونە تاكە كەسىيە ئاشوبوايىيەكان و بانگھىشت كردن بۆ رىگەى راستى بە ھاوكارى پارت داوہ.

رىفيرا :

مايرھۆلد وئىسحاق بابل ھەرەك زۆرىكىتر. بەرەى خۆيان ئەدووزىيەوہ. كاتىك كە فەرمانبەرە پەست و ھىچوچوچەكان بى بواردان بە دەرھىنەرە شانۆيىيە ھەلكەوتەكان لە روسىيا دەست بەسەر كاردادەگرن، چ شتىكيان ھىشووہ كە لە ئەژياناندا بىمىنيتەوہ ؟

رؤسەر :

مرۆڤ ھەمىشە لەخۆى دەپرسى: كامەيان ئازايەتەيەكى بىويەنى ئەنجام داوہ ؟ ئەوانەى كە لەبەردەم دادگەدا وەستان و مليان بە تۆمەتەكان دا، يان ئەوانەى كە ئامادە نەبوون دانپيانانەكان ھەرچۆن بن ئىمزا بكن ؟ ئەوانەى كە كۆژانەوہى مۆمى ژيانيان لە زىندانى تارو سىياچالى بىسەر وشوئىيان ھەلبژارد.

بریتۆن :

بانگەوازى راستى لە خۆبەخشىن لەپىناو پارت پىرۆژتەرە. بىدەنگى لەوہى كە ماركسىزم دەكاتە شتىكى بىگيان بەرتىتلخۆرى و دژەخونى لەخۆ كردنە. راستىيەكەى ئەوہىيە ناتوانرىئ نادىدە بگىرىئ ! جەنگاوەرانى شۆرشى ئۆكتوبەر كۆژران لەبەر ئەوہى بەرووى ھەلگەرانەوہدا وەستانەوہ.

هانسن :

بریتون پیشینہی ۱۰مہ لہہرچاؤ بگرہ . سہرہرای پالہنہری پاراستنی پارت، زیندانییہکان ۱۰شکہنجہ و نازاری وایان بینیوہ کہ بہ بیری کہسدا نہہاتووہ . بہ مانگو تہنانت بہسالیس ۱۰شکہنجہیان دان . ہاوسرو مندالہکانیان وک ہارمتہ دہسبہسہرکران . تہنانت ۱۰وہی کہ دوازده سالانیش بیت دہتوانریت بہپیپا یاسا لہ سیدارہ ہدریت . وایانزانی گہر دان بہ تومہتہکاندا بنین خیزانہکانیان رزگار دہکەن . پیت سہیر نہبیت کہ ناٹومیدی کارایی بووبیت لہ دان پیانان بہوہی دانیان پیاناوہ .

بریتون :

بہہرحال برینکیان کردہ سوشیالیزم ہہرگیز ساریژ نابیتہوہ، بؤچ جہنگان ؟ لہپیناو مرؤقایہتی وریزی سیاسی . لہپیناو دانانی سنوریک بؤ دہسلائی تیرؤستانہی پارت . لہپیناو فراوانکردنی دیموکراسیدا . دواجاریش چؤن دہرکہوتن؟ لہرزؤک و دژہخون . ۱۰وہی کہ دہیخوان گہرانہوہی کؤمہلگہی بؤرژوازییہ کہ ژیانیان کردہ پیناو لہناوبردنی . نووسینگہی سیاسی ، دروستکراوی لینن، لہ کؤمہلہ چہتہیہک بہولاوہتر نییہ . چ لیدانیکی سہختہ لہ بزوتنہوہی کارگہری .

ترؤتسکی :

بریتون، من لہگہلتام، لہوہی کہ گہلی روسی بہ تاوانباران لہ ریزہکانی پارتداو بہ قوربانییہکانیان ہلخہلہتینرا بوو . لہوہشدا ہاوراتم کہ ۱۰وہ سیستہمہ سوشیالیستییہی کہ بؤ سنور دانان بؤ کوشتوبری مرؤف دژی برا مرؤفکہی ہاتہناراوہ، ئیستاکہ گؤراوہ بہ نامرازیک دژی مرؤقایہتی . بہلام لہوہدا ہاورات نیم کہ پیتوایہ سوشیالیزم دواي ۱۰م لیدانہ گہورہ میژووییہ چاک نابیتہوہ . ۱۰وہی کہ رووی دا مانای ۱۰وہ نییہ کہ سوشالیزم ہلہیہ، بہلکو ہلسوکہوتی شؤرشگیرانہمان لاوازی وکہموکوریہکانمانی لہ پہیرہوکردندا دہرخست . تا ہنووکہ لہ زالبونماندا بہسہر لاوازی مرؤی، ترسنؤکی مرؤی و پہستی مرؤییدا، دؤشداماوين . لہ بیرت نہچیت کہ ۱۰مموونہکہ لہ یہکیتی سؤقیہتدا بیست سال زیاتری بہسہر نہبردووہ . ہیشتاکہ شؤرش لہ چین ہردہوامہ . بزوتنہوہی رزگاربخوازی لہ ہیندی چین، ہرہوک بیستومہ، لہخؤ بہہیزکردنایہ . ہلچوونی ۱۰میریکای خواروو لہ زیاد بووندایہ . لہشہری ہنووکہی ۱۰وہرپادا کارگہران بہراستی یہکدہگرن .

بؤی ہیہ یہکیتی سؤقیہت سہرلہنوی ریگہی خؤی بؤ شؤرش بناسیتہوہ . گہر بویری دان بہہلہکانی رابوردری لادانہکانیدا بنی و کار بؤ ولانانی ۱۰ویہکانی بکات . لہ بہرامبہر سوشیالیزما

هيشتاڪه سيسته ميڪي كه فه رمان روايه: سيسته مي په ستيتي بيسنور، چا وچنؤكي بيسنور، خؤپه رستي بيسنور. ئەم ريمه ناتوانيت گؤراني به سهردا بيت. به لكو به پيبي سروشت و هه لكه وتني، ته نيا ده توانيت، درنده و درنده ترو له ناو به تر بيت. به لام سؤشيا ليزم، سهره راي ئەو تاوانانه ي كه به نيويه وه تۆمار ده كرين، ده توانيت گؤراني به سهردا بي و گه شه بكاو خويني تازه ي تيزيت.

ريفيرا:

گشت مروقه بيهش و رووت له كانت بينين، ئەوانه ي كه هه ولياندا ئەو كۆتوبه نده بيسين، كه ده ست دنه نته بينه قاقاي يين، ئەوانه ي كه به ره له ستي كۆتوبه ندو زؤره ميلييان كرد. هاوريكانت يه كه له دواي يه ك بينين كه ده كوژران. له گه ل ئەوه شدا هه ر ته ما بر نه بووي؟

ترو تسكي:

ناكري واز له باوه ر به ناوه زو، هاو پشتي مروبي بينم. هه ر چه ندي پير ده بم باوه رم به هيز تر ده بيت. من له ژياندا ده رديسه ري خوديم به خؤوه نه ديوه. ژيانم به توند وتؤلي به سترابو به گشت سه رده مه يه كه له دواي يه كه كان ي كه شؤرشيان پيدا تپيه ري. تيشكان و ناؤميديه كان ريگه م لينا گرن كه له دواي تيشكانه كان ي نيسا راپه ريني نازار چه شتووه كان له گشت لايه ك بينم. ئەمه پيش بينيه كي خه يال په رستانه نيه. پيش بينيه كي هوشيارانه يه سروشي له ماترياليزمي ديا له كتيكه وه وه رگرتووه. هيجكات باوه رم به هيزي شؤرشگيرانه ي جه ماوه ري له ق نايت، به لام له سه رمان پيوسته بؤ شه ريكي دريژخايه ن بؤ ماوه ي چه نده سال خو ئاماده كه ين. له اونه به چه ندين شؤرش ي چه نده ساله، شه ري ناوخؤو، شؤرشه نوييه كان و، شه ره نوييه كان و، گه ر هه نديك جاريش وا ده كه وت كه ملاملاني چينا يه تي سست و ناديار ده بيت و، سه ركرده كان له ژير هه ره شه و درؤكاني رژيمي بؤرؤوازي دا هه لدين، ئەوا نه وه ي نوئ له دا يك ده بن و راده پهرن. خو يندكاران. هه روه ك له روسيه ي كۆتايي سه ده ي پيشو و (نؤزده)* دا، خو يندكاران له زانكؤكاني هه مو و لاتان و كيشوهره كان. مه شخه لي خه بات به رزده كه نه وه و ريده كه ن. به يه ك زمان ده دوين و، له يه ك هيلدا له گه ل كارگه راني پيشكه وتوودا كارده كه ن. چيني كارگه ر به رگه ي بيه شه ي قوربانيدان ده گرن، هه روه ك چؤن به رگه ي سه رله نوئ بيناننا نه وه ده گرن. كاتيك كه سه ركه وتن به سه ر سه رمايه داري جيهانيدا ده لويت، ئەوكات سه رله نوئ يارتي شؤرشگير سه ره له ده داو رابه رايه تي پرؤلي تاريا ده كات. گه ر له م ساته دا مردم، ئەوا ده ليم به ويژداني ناسووده وه كارم كردووه. تيكؤشاني به رده وام له پيناو نازا ديدا، له پيناو گه شه ي قه ره نكي و زانست له كه شيكي نازا ددا كارم كردووه. له پيناو هونه ريكا كه هه ل بؤ مروف ده ره خسينيت بؤ ئەوه ي به نازادي ته واوه وه ناره زووه كان ي له نو يكرده نو هدا ده ريريت. له پيناو بلاؤبوونه وه ي ئەو ته كنؤلؤژيه ي كه گه ر بزاني چؤن وزه ي ناوكي به كار بينين.

ژيانمان روښن دهکاته وه. هميشه يروباوهرم لهچهقى شوږشى جيهانيدا وه ستاوه. هم شتانهش سره نجام به سر بههره کيشى و توندوتيزى و شهردا زال دهين.
(ناماده بووان گشت دهچنه دهر وه. ترؤتسكى بهرو ميزه که دهر وات داده نيشيت و خه ريکى ريکردنه وهى په رتووک و کاخه زه کانى دهبيت. له هه مان باردا وه که سه رتاي شانؤييه که ده مينيته وه).

۱۵ له سیداره دان

ترؤتسكى به دژوراي هله ده ستيته وه. ناتاليا له پيشه وه دهر ده که ويت.

ترؤتسكى :

جوانه. ژيان جوانه. نهو گژوگيا جوانه. ديواره سپييه کان. ناسمانى شينى بانسر.
سهرده ميکه چيژم له جوانى ژيان وهر نه گرتووه.
(ناتاليا لى نزيک دهبيت وه. ده ستى ده خاته سرشانى)
ناتاليا ده زانيت، که تو که سايه تيبه کى سره کيت له سر هم شانؤيه ؟ (ههر دوکيان پيده که نن). نزيکى چل سال پيکه وه ژياين. چل سال. نه وه نه ستهم ده بوو به بي تو.
(ناتاليا نيوچه وانى ماچ دهکات)

ناتاليا :

جاکسون له دهر وه چاوه رييه. دهيه ويت وتاره کهى نيشان تو بدات.

ترؤتسكى :

به لى، له باره ي هه لومه رج له فهره نسه ي داگيرکراوه وه يه. پيم وانيبه شتيکى تازه ي پيبيت. (پيده که نيت) به لام پيوسته له سر مان هانى بدين.
(جاکسون له پيشه وهى شانؤوه دهر ده که ويت. پاش نه وهى که له به شى پيشه وهى شانؤوه ديته ژوره وه. کلاوى له سره و پالتوى پؤشيوه و له خوئى پيچاوه. ناتاليا بهره و رووى دهر وات.)

ناتاليا :

بوچ به کلاو پالتوه ؟ زور گهره.

جاکسون :

ناسمان هه ورواييه و باران دهباريت.

ناتاليا :

پيشتر تنانهت له روژانى باران بارينيشدا نهمديوى پالتو بپوشيت.

(جاكسون به توره بوونيكه وه پيدهكه نيت)

جاكسون ته او نيت ناسا خيت ؟

جاكسون :

ههست دهكهم كه ميك نه خوشم.

ناتاليا :

حهز له كويك چايى دهكه يت ؟

جاكسون :

گلاسيك ناروم پى باشتره، چونكه ههست به تينووويه تيبه كى زور دهكهم.

(ناتاليا دهچيته دهره وه، جاكسون به ره و ميزه كه دهرات. وتاره كه به نه سپايى له گيرفانى

پالتوكه كى دهردينيت و پالتوكه كى به خويه وه دنووسينيت وه. ترؤتسكى وتاره كه كى ليوره ده گريت.

جاكسون له سه ر سوچيكى ميزه كه داده نيشيت، هيشتا كه كلا وه كه كى به سه ره وه يه).

ترؤتسكى :

زورباشه به تايپكه ر نووسراوه، نه وه خويندنه وه كى ناسانتر دهكات.

(ترؤتسكى به خويندنه وه كى وتاره كه وه خهريك دهبيت وه كه له سه ره تاي شانوييه كه دا

دهر ده كه ويته. ناتاليا به گلاسيك ناروم وه ديتنه زوره وه. پيشكه شى جاكسونى دهكات. گشتى

ده خواته وه و هچى لينا هيليته وه).

ناتاليا :

سيليقيا چونه ؟

جاكسون :

سيليقيا ؟ سيليقيا ؟

ناتاليا :

سيليقيا نه مروكه نه هاتوه ؟ وامزاني ههردوكتان پيكه وه دين ؟

جاكسون :

(له سه ره كى خوى دهكات)

دواتر له باخه كه دا ده تيبتم.

نالہ هاوسی

پاش ماوهيه کی دوورو دريژ، نه مسهرو نهوسهرو بينه وبهرده، توانيم سهرپه نايه کی که من گونجاوتر له کونه چه قه له که ی پيشووم به دست بينم. فره دلم پيئ خوشبوو، چونکه ده متوانی هينده ی سينيه ک ناسمان بينم. ههرچونئ بي چته کی تازه بوو. ههرچه ندی ده بوو له يه ک کاتدا خانووه کونه که پاک و سپی بکه وه وه و خانووه نوييه که ش کاخز ديوازی لييدم، به لام ههر فره دلم پيی خوشبوو. هيشتا پشتم له ژير نه کارانه دا راست نه کردبووه، زهگی دهرگه ليدراو له گهل کردنه وه ی دهرگه سن که س خويان هاويشته ژوورو بي يه ک ودو که وتنه پشکيني ژوورو هوله که. چيتان لیبشارمه وه، ترس سواری دلم بوو که وته غاردانی. ليدانی دلم گه يشتبوه خيرایي سم له زه ميندانی شينه نه سپیک له غارداندا. خه می نه و دونه يایه ی بووه مته که ی سهر دلم: تو بلی من هينده گه وچ بووم، به هله خانووی خه لکيم له بری خانووه کی خومان پاک و ناماده کربي. نه وان بي مؤله ت خه ريکی پشکين و به راورد بوون، منيش که شتييه که م نووقمی دهریا. ههرچه ندم ده کرد تن نه ده گه پشتم چ باسه، پاش بوو پياوه که به باوه شئ سمیلی پاش و پيش تاشراوه وه گوردانی: _ نه من جبرانی نه نگومه.

که ميک هانم وه سهرخوم و توانيم گري کويره ی مه ته له که توژئ شلکه م، به لام هيشتا ليم روون نه بوو که دوو ژنه که چی؟ ههرچونئ بوو، توژئ خوم گور کرده وه و ليم پرسى:

_ ته نيا تو؟

وه ک ليکدانی دوو گه واله ههر پرسيارو وه لامه که ليکیان داو هه وره تريشقه ناسا وه لامه که ی له گويچکه مدا دهنگی دايه وه:

_ چون به ته نيا، مه گهر نازانی نه وه ژن و منالمن؟

به جورئ په رده ی گويم له رييه وه و کپ بوو، نه متوانی دست به جي وه لامی بده مه وه. پاش که من چه په سان ووتم:

_ نه خير کاکه، چون بزائم؟

وه ک گلبوونه وه ی به رميله نه وتيک، غه لبه غه لبیکی کردوو گووتی:

_ کاکي برا نه من له خيزانيکی خانه دانيمه و شوکور موسولمانيشم، نه دی کو خو مه وه کی نه و گاورانه بي نه سل و فسل نين!

تا نه وکاته هينده شيوايووم، ناگام له هاوه له نه لمانيه که م نه ما بوو به فهرمايشتی برای موسولماندا زانيم که هاوه له که م واق و ورماوه له م که ينوبه يينه. ترس و قين سهرديان گرتبووم، ناچاريش ده بوو وه لام بده مه وه، نه گينا شه قم دهرد. بويه پيم وت:

_ دیاره کاکه دیاره پیویست به وتن ناکات، خه لکی خانه دان له دوررا هاوار دهکات. ئه ی بۆ له سهره تاوه نه توت، خۆ گیان گه شسته کونه لووتم وامزانی به هه له مالی که سیکى ترم داگرتوه. نازام چون بوو، ژن و کیزه که ی بهره ومه هاتن؛ بۆ پرسیار یان هه زیان له گویراییان له شانازییه کانی کاکم بیت! به لام کاکى هاوسیمان چه ند جار ئحم. ئحم ده تگوت ماتۆره و گازی ده ده نی، به زمانی خانه دانان هه ولیدا بیانگیریته وه، که زانی بیسووده ناچار تییقوچاند. له ده می ده رگه که دا به لای راستدا ناوری داوه و گوئی:

_ ئه مهش خانووی مه یه، سوپاس لۆ خودای که ئه و گاوارنه دراوه سیمان نه بوون.

به خیرایی ده رگه که م داخست و ئۆخه یه کم کرد. هاوه له ئه لمانییه که م که تا ئه وکات ده می بوو بووه ته له ی ته قیو بزه یه کی هاتن و وتی:

_ ئه وه چیان ده ویست، کی بوون؟

دیار بوو له ئیشاره ت و تیروانینه کانی کابرای خانه دان تیگه یستبوو. هه ر چون بوو به چوار وشه ئه لمانییه که ی خۆم تیم گه یاند که کین و بۆ هاتیوون. که می راموا وتی:

_ ده میکه ده یانناسی؟

منیش به که می خه جاله ته وه و تم:

_ نه خیر. پالی به یه نجه ره که وه داو مژیکى له سیگار ده ست پیچکه که ی داو وتی:

_ ئه ی چون وا به یئ قسه و بیمۆله ت خۆیان ترنجانده ژووره وه، لای ئیوه خه لکی وه هان؟

هینده یتر ئاره قه به نیو چاوانمه وه وشک ده بووه وه، هه ر چون بوو و تم:

_ نا...، باسه که م بادایه وه سه ر په یوه ندی گالکیشان به بیکارییه وه. دلخۆشیم به خانووه نوییه که وه کورته خه ونیک له ناخما شوینی به خۆ نه گرت و سه ری خۆی هه لگرت. په شیمانی بووه میوان و خه میش له بانى. ئاخه ر چون ده توانی چه ند سال له ته ک هاوسیییه کی وه هادا بژیت و هه ست به ئاسووده یی بکه ییت؟ وه لامى ئه م پرسیاره م بۆ نه دۆزرایه وه. هاوسه ره که م وتی: ده ی ده ی تۆش هینده شت به قورس وه ر مه گره، تیکه لایان نابین و براوه. منیش و تم ئه و بۆمان بلویت خراب نییه. رۆژ هاتوو رۆژ چوو، وه ک هه موو رۆژانی هه یینی به په له خۆم گه یانده وه مالی، تاوه کو نانی بخۆین و بچینه گه رانی. به لام که هاتمه وه دیتم، هاوسه ره که م وه رس دیاره. کردمه شوخی و تم:

_ چییبه خانمه که م چی روویداگه، خۆ گه نمه که مان ئافه ت لیبی نه داگه؟

_ نه خیر، ئه ری تۆ چۆنت زانی، کابرای هاوسیمان له نه هزه ی ئیسلامی خراپتره؟

_ کچی هه ی خانه خراو، ئه وانه هه ر هاتنه جواو، که لله شه کرئ ده که ن ته واو، یان یه کسه ره مرۆف ده که ن راو.

- نەرى خۆيەتى بەراسى، ۋەك كەرەكەى خۇمان خاسى ئەناسى.
 كەيدىم مەسەلەكە بەراسىيە، دەستبەجى پرسىم:
 — بۇ چى بوۋە، چ روويداۋە ؟
 — چ وانىيە، ئەمرۇ چووم پۇستەكە بكمەۋە، لوتم بەلوتىيەۋە تەقى و وتى "ئەرى خوشكى عەيب نەبى كو سەرىۋىتى بەسەردا نادەى، مەگەر ئەنگۇ موسولمان نىن، ئەى نازانن رەمەزانە ؟ منىش وتم:
 با، بەلام ئيمە رۇژى ناگرين.
 لەكاتى قسە گىرانەۋەكەدا ھىندە پەلەم بوو بزانم چى و چى وتوۋە، ۋەخت بوو شەق بەرم. وتم:
 ئەى نەتوانى پىيى بلىيى كاكە بەتۇ چى، مەگەر من بەژنەكەى تۇ دەللىم بۇ ۋەك ياپراخى گەلا مىو
 خۇى پىچاۋەتەۋە ! وتى:
 — من بەجىم ھىشت و زۇر لەسەرى نەروىشتم.
 ھىندەيتىر دلخۇشىم بەخانۋە تازەكە بوو بە بلقى سەرنائو، دەتگوت كابرأ شەۋو رۇژ سوارى سەرم
 بوۋە، ھىندە لىي پەست بووم. ھەر مەپرسن. رۇژ ھات و رۇژ تىيەرى، ئەمجارەيان بەخترمىرەكەى
 ۋى خراپ سووراۋ بەخترمىرى من لەسەر ھەلى زىرىن ۋەستا. رۇژىك نەخۇش بووم نەمتوانى بچمە
 سەر كار، دكتۇر مۆلەتى نەخۇشى بۇ نووسىم لارەلار گەرامەۋە مال. لەبەر دەرەكى مالى بەدەم
 بنىشت جوينەۋە، بەيائى باشم لەھاسىيەكى روسى كرد، بەدەم پىكەننەۋە وتى:
 — فلانەكەس ئەلىي تۇ بەرۇژى نىت ؟
 پرسىيارەكەى لام فرە سەير نەبوو، چۈنكە ئەو رۇژانە ئەو پرسىيارانەم لىدەكرا، كە لەكارگە دەيان
 بىنى گۆشت بەراز دەخۇم لە سالرۇژى لەدايكىبونەكانىاندا شەراب دەخۇمەۋە، ئەم پرسىيارە
 ۋەرسى كردبووم. بەلام بەسەر خۇم نەھىنا، دىاربوو بە ھەراۋورىيى مالە خانزاداندا زاننىۋى كە
 رەمەزانە، لەۋە دەچوو، چوۋىنە سەريان و پىيان وتىن: ((ئەم بانگو سەلایە چىيە، خۇ مزگەوت
 نىيە و كابرأ خانەدانىش، كەمىك مەۋعەزەى لۇ كردبن)) بۇيە بەدەم پىكەننەۋە ۋەلام دايەۋە:
 — نەخىر، ھىشتا نەگەبىشتۇتە مالى مە.
 — چۇن، تىناگەم، مەگەر چۇنە گەبىشتىنى رەزان ؟
 — دەزانم پىت سەيرە، ئەزانى چۇنە ؟
 — چۇنە، بۇم باسكە ؟
 — لەبەر ئەۋەى مالى ھاسىكەمان خۇيان واتەنى لەعراقىش خانەدان بوون، بۇيە ۋا خىرا رەمەزان
 گەبىشتۇتە لايان، دىيارە بەفرۇكە لۇيان ناردوون. بەلام ئيمە لەۋىش ھەژار بوۋىن، بۇيە بە ۋشتر
 لۇمانى دەنبرن و درەنگ دەگاتە لامان !

کابرا ھینده پیکه نینی خەم و پەژارەى ئەم سالانەى داویى دەردایەو، بە دەم قاقای پیکه نینەو دەستی بۆ خانووەکەى ئەو بەریان راکیشا و وتی:

— رۆژیک بە منیان وت با بچینە کەنيسە شەرابی پیرۆز بخۆین. منیش وتم: "کۆرە بابە بۆ ھیندە کیلۆمەتر دەبری لۆ کە و چکە شەرابی، وەرە کن من بابوتلیک شەرابی کۆنت بدەم، ھەمووی بۆخۆت. بە دەم قاقای پیکه نینەو، بە پپیلیکانەکاندا سەردەکە وتم، یە کراست کابرای دراوسیمان بە کۆمەلەى ریشی بئى سمیلەو وە ک جندۆکەى لە بەردەم قوت بوەو، راستییەکەى داچکام. ئاخەر ھیشتا ترسی دیوو درنجەکانی نەنک لە ناخمانا دەرنەچوو. رەنگی زەرد و رینیکى چلکن و قانگدراوی سیگار، ناوچەوانی گرتو توند وە ئەشکەنجە دەرەکانی بە عس ترسناک بوو. دیار بوو گوئی لە گالتەو گەپی ئیمە بوو بوو کورە میرد منالەکەى بۆی کردبوو کوردی، رکوکینەى کەفە دەچراند:

— ئەرى کاکە تۆ عەیب ناکەیت، کە بەخۆت رۆژی نابى، دەگەل گاوران گالتەى بەئیسلامى دەکەى؟

— بۆ فلانەکەس، چ بوو، خۆ باسم بە خراپە نە کردووی؟

— ئەى ئەو چیبە، ئەو گوو خواردنەت؟

— ببوو کە من ناتوانم، گولۆوی وا لە دەم دەرکەم، بەلام دەکری پیم بلییت، ئەى تۆ کۆ بە کریی گرتووی رى لە ھاوسەرکەم بگریت و وە ک پۆلیس بیدەیتە بەر پرسیار، بۆ حىجاب ناپۆشن، بۆ رۆژو ناگرن، بۆ سواری پایسکیل دەبن، بۆ لەگەل گاوران قسان دەکن، مەگەر تۆ چیت؟

— ئەى لۆ ئیو لەخۆتان گۆریوو دەلین " ئیمە خۆمان بە موسولمان دانانین؟

— جا بەتۆ چى، ئەلیی بزنى بەم ریشەتەو، ھەموو کوردتان لە بەرچاوی ئەم خەلکە کردوو بە خەلکی نیاندەر تال.

کەزانی لیبی پرم وە ک مردوو دەمى داچە قاندوو چو خوارى. بەلام قینم دانە دەمرکایەو، ئەو ھەندەى فریا کە وتم و پیم وت ھیندە موسولمانى لۆ پارەى سۆشیال و کاریتاس وەردەگری، خۆ لە سعودییەو ناییت، باج و خەراجی لە شەفرۆشخانە و مەبخانەکانە کاکى موسولمانى خانەدان؟ وا دیارە تۆ گۆشت ناخۆی گۆشتا و دەخۆی ھا؟

ھەژین

خاتنه سوور و دهمنتال

پله خاتوون، نهمن تيناگم، کاتن کچه په کان باسيان له يه کيتى گه لنى عيراق ده کرد، نهوسا پارتنه ناسيوناليسته کان نه وانيان به به کيرگير اوس به عس تاوانبار ده کرد، که چي هه نووکه که چه په کان باس له سه به خوږي کورستان ده گهن، پارتنه ناسيوناليسته کان نه وچار به ناژاو چي و دژي به رڼه وهندى و يه کيتى خاکس عيراق تاوانباريان ده گهن، تو دهر يى چي ؟

خاتنه سوور :

هه رايه .. هه رايه
 نه مجار هانيان، سه روکي قومانده و
 قازي به غدايه
 هينده نه مسهرو نه وسهريان کرديه
 بنى پيى سه رانيان ناسايه
 ماندوو نه ناسن، هه ر روژي به ره و لايي
 سه وداو مامه له يان قه د کوتايي نايي
 چاروکی که شتي به ختيان،
 هه ر چار به ره و لايي هه لده دهن
 له گه ل ته و ژمي زريان و ره شه بايي
 پييه کيان له به غدايه و يه کن له شامه
 پيشه کييانه به جووته کاکه و مامه
 هه ر روژه و دارده ستي ده و له تيکن
 وهک سه ر يازي شه تره نج و داشي دامه
 دليان فره پاکه و قه د عيجز نابن
 وهک ماسي له دهر ياي هودنه تير نابن
 کيرکي و پاشقول نيگگرتن پيشه يانه
 شه رمى پيناوي قازن و ته رنابن
 چه نند سال، چه نند شارو ولات، گهران به جووته
 هيچيان سهوز نه کرد، لاي خومه يني و حافيزه نووته
 ده سال و ده مانگ، شايه رى بوشه کان
 سي سال و سي مانگ، رييواري به غدا و تاران

چىنگىيان گېر نەبوو، ئە كورسى ھەتاسەر
 بايان داىەوۋە دىسان بۇ چالەكەى جاران
 چەند سال، چەند سەودا و مامە ئە
 ئە دەستى نادەن ھەرگىز، ئە و زىرىنە ھە ئە
 ھىندە ھۆگرى باۋەشى بابى عودەين
 خۇيان ناگرن، رادەكە نەوۋە لاي بە ئە ترە شە ئە
 كاخەزى سېى ئىمەزا ئەكەن، مەرچيان ئىبىيە
 ئە زانى كورم، وان براى شىرى يەكن
 بۇرژوازى كوردو ە ەرەب جىاوازىيان چىبە؟

لالە ھەمەتال، دەسالە سەرانى يىنكو پەك كىردوۋىيانە تە گالە و مژدەى نەوۋەمان پىدەدەن كە ھەكۆمەتى
 ناسرىكا و ھاۋپە يمانانى سەسائى نەزىمى نوبوۋە، چارەسەرىن بۇ كىشەى كوردان دەدۆنەوۋە، تىناگەم بۇچى
 بە پەلەپپوزىن ۋەلامى بانگە ۋازەكەى دىكتاتۇرىيان بە بەلن قوربان داىەوۋە؟

ھەمەتال :

ھىندە گەران ۋلاتە و ۋلات
 بە خت يار نەبوو
 ئە دەستىيان ھەلھات
 ھىندە خولانەوۋە ئە شاخ و دۇل
 ئىتر بىزار بوون
 ئە جادەى خۇل
 ھىندە تالانەوۋە بۇ ھۆكىمى زاتى
 ئە دەستىيان دەرچوو
 ھەلى ھۆكۆمەتى كاتى
 ھىند پارانەوۋە ئە سەرۋكى قوماندانار
 ئە كۇشكى كۇمارى
 بىيانكائە راۋىژكار
 ئە و يائەسىبە دەرئەچوو
 بە خت نەبوو يار

ھىچ سورى براۋە نەبوون
 چەند بەقىلەۋە ھەلىيان دابى زار
 ھىندە پارانەۋە لە بارگەى بۇش
 بە كرنووش و شىۋەن و زارى
 نە كلىنتون و بۇش
 بەزەبىيان نەھاتە جۇش
 دىسان بەرەو باۋان
 لارە لار بايان داىەۋە
 تا نەدۇرىنن ھوكمەكەى زاتى
 نە مىجار ھەستەنەۋە بەدەستەمايەۋە
 گىانەلەيە ھىندەبىيان نەماۋە
 نامرىكەى دىسۇز دى گۇراۋە
 سىياسەتە ۋە ھەروا دەخۋازى
 بەستەلەكى سۇزىيان لە بەغدا توايەۋە

پورە خاتوون، ئىبۇن لە كوردستان يارتىكى تازە بەنبىۋى (جند اسلام) لە سەر پاشماۋە ۋە خەۋش و خالى
 بزۋوتتەۋە ئىسلامى دامەرزۋوۋ لە ئەفگانستانەۋە سەركرەدىان بۇ ھىناگە، تۇبىژى بە تەمەى چى بن ؟
 خاتە سوور :

ۋا ھاتوون سوپاى قاتا ۋ قىر
 تا ژىيان ۋ ژىنگەمان بىكەن شرو ور
 نەۋانە ھەلگىرى پەيمەى كۇيلەتەين
 رىشەن ۋ چىكەن، سەرچاۋى مەينەتەين
 سىمايان سىماى مروقى نەشكەوتانە
 شەر لاىيان خودا ۋ ناشتى شەيتانە
 قىنچكە تەنگا ۋ پەست ۋ تورەن
 ۋەك گورگى ھار ھەردەم بە نورەن
 ركىيانە لە موزىك، سىياۋچەمانە ۋ ھۇرە
 ھىندە دىرەقن لە سىبەرى خۇيان دەكەن مۇرە

بە بۇن ورەنگو بەرگى سەردەم نامۇن
 خىلى سىواكن، رىشن و رشكن، دەم بۇن
 ھىندە شەيدان بۇ خوو سونەتى كۇن
 تەنيا گۇشتى وشترو خورما نە خۇن
 ھاتوون سوپاي دەبەنگى تا فىرمان كەن چۇن
 مانگى بەرگىراو بە تەنەكە کوتان بەردەين
 جندۇكە بە دەرزى لە جەستە مانا دەرگەن
 نىشانەى پرسیار لە ناوہزمانا دەرگەين
 خۇمان لە ناوہرۇكى مرۇيى كەول كەين
 ھاتوون لەبرى كارەپا قەنىلە ھەلكەن
 لە جىيى پۇشاكى مۇدیرن، توردەكە مان لەسەر كەن
 لەبرى شەراو زەمەمان دەرخوارد دەنەوہ
 لە ھەزارەى سىبەما سواری حوشترمان كەنەوہ
 ھاتوون خىلى جرو جانەوہر
 خامۇش كەن مۇمى بىرى بە شەر
 ھاتوون ردىنى ساويلكە یمان پى بەردەنەوہ
 ھاتوون سىماى شارستانیمان وەرگىرنەوہ
 ھاتوون رەورەوى مېژو بەرەو پاش وەرگىرن
 ھاتوون لەبرى شىرگە بۇ حوجرەمان بنیرن
 ھاتوون تۇلەى سىوخواردى ئادەمان لىكەنەوہ
 لەدلمانا شوینەوارى نەویندارى بسرنەوہ
 ھاتوون لە منارەى مژگەوتانەوہ بنەرىنن
 نىوہشەوان خەو لە چاوى زارۇكان بتۇرىنن
 رۇژان بە رۇژو دەممان بدورنەوہ
 شەوانىش فالى بەھەشت و خۇرىمان بۇ بگرنەوہ
 ھاتوون خىلى بىر نەنگوستە چاو
 بىرى نازادى لە كوردستان بكەن راو
 نە مجار لە نەفگانەوہ دىن خىلى نە نفال

جەللىيان كىردوۋە، بوونمان؛ گيان و سەرو مال
 ھاتوون مېژوۋ بۇ دوا بەرنەۋە
 تۆلەي ئەبا عوبەيدەمان لىيىكەنەۋە
 ھاتوون و گەرەكياڭە ئىرەش بىكەنە ئەڭگانستان
 تا دەستمان را نەگا بە ژيانى شىاۋى ئىنسان
 ھاتوون پەيامەكەي پىڭمەبەر بسە پىننەۋە
 بۇ جارى سىيەم كوردستان ئەنزال كەنەۋە

پاشماۋەي : تەنھا تارمايىھەكى رەشى ئەدى .. شاره مىرولەكەۋە. بەو رىقو بىزارىيەۋە ناچار ما، زۆر بەپەلە خۇي روتت بىكاتەۋەۋە بەكەۋىتە تەكاندىنى بىجامەكەي. مىرولەكان كەۋىتنە سەر زەۋىيەكە، ئەمىش بەپى زەلكانى كەۋتە پان كىردنەۋەيان، لاشەيانى تىكەل بە خۇلەكە كىردەۋە، پاشان كە ھەستى كىرد، ھىچ نەماۋە، كىتوپىر چاۋى بۇ پروۋشە نانەكە گىراۋ كە دىتى بە دەم مىولەيەكەۋەۋە زۆر بەخىرايى دەروا، ئەۋەندەي تر كەللەي دەھرى بوو. تا ئامبازى بوو، مىرولەكە گەيىشتە شارهكەيان و خۇي كىرد بە كونا ..
مىزۋە چەند ھەل بەزىيەۋە لەقەي لە زەۋىيەكە دا، ھىچ سوۋدى نەبوو، كەۋتە سەر زەۋىيەكە. رىچكەي مىرولەكان گەيىشتە سەر لاشەي كەۋتوۋى.
مىزۋە ھەناسەبىركى و بلمە بلمى بوو.. ئاخ و ئۇڧى بوو .. لەبەرچاۋى تەنھا تارمايىھەكى رەشى ئەدى.
 ۱۹۸۵/۰۷/۱۹

پاشماۋەي : تىرۇتسىكى لە (ناتالىا دەجىتە دەرەۋە. تىرۇتسىكى پىنوۋسىك بەدەستىيەۋە خەرىكى خويندەۋەي وتارەكەيە. كەمىكى لى دەخوئىتەۋەۋە بەسەرسورمانەۋە سەرنجى جاكسۇن دەدات كە ھىشتاكە لەسەر سوچى مىزەكە دانىشتوۋە، جاكسۇن لەسەر مىزەكە دادەبەزىت. بەر بەشلە ژاۋى خۇي دەگىرت. لەپىشتى تىرۇتسىكى يەۋە چاۋەرۋان دۋەستى. تىرۇتسىكى لەخوئىندەۋەي وتارەكەدا نوۋقم بوۋە، ۋەك لەسەرەتاي شانۋىيەكەدا ھىچ جۈلە ناكات، جاكسۇن بە ھىۋاشى دەبزوۋى و لە تىرۇتسىكى نىزىك دەبىتەۋە. تەۋرىكى دەسكە كورت لە ژىر پالتۇكەيەۋە دەردىنيت. بە دوو دەست تەرەكە لە راسەرى تىرۇتسىكى بەرز دەكاتەۋەۋە ئامادەي ۋەشاندىن دەبىت).
 پەردە دادەدرىتەۋە
 ۱۹۹۹/۹/۹ (ناپە) ۋەرگىران: ھەژىن

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
ت	و	و	ك	ت	س	گ	و	ئ		و	ر	ر	ر	ر
د	س	ر	د	ج	ا	و		ا		د	د		ا	و
و	س	و			ك	ر	س	س		د	و	چ	ر	م
ر					ل	ا		ت		ي	ك	چ		د
و		ك	ا	پ	ا	ن		د						ن
د		د	د	و				ب	ر	ي	د	ا	د	ر
ش			ت	س	ر	ا	س	ك	و	ي	ي	س	ي	و
ي		و	د	د	ن	د	س	د						ل
ن	ف	ا				ا	ك	م		م	ا	ت	ا	ا
		ن				ل	و	ا		ك	م	و	گ	ن
گ	ن	د	د			س	ي	ن		و		غ		د
	ي		و			ن		ر		د		د		د
	و		ل											
ز	ي	و	ل	و	ج	ي	ل	ئ	د	ن	ج	ي	ل	م
		و	گ	و	گ	ن	د	و						ر

پركراۋى خىشەكى ژمارە (۱۰)

- ۱- كورى دايك (پ) -
- ۲- سەۋل - ئامرازىكى پىرىن - سۇنگە.
- ۳- نىۋەينىنانى زەردۈشتى ۋە مەسىھى
- ۴- لە زارى موسولمانانەۋە - كاس.
- ۵- ۳- شانۋىيى ۋە نواندىن (پ) - مىردى چىل .
- ۶- ۴- (سەئەن) ي سەرلىش سىۋاۋ -
- ۷- ۹- ئۆقرەگىر تىۋو (پ) - پىچەۋانەي خالى (پ).
- ۸- ۵- ناۋا (پ) - كالاى تىكەل ۋە پىكەل.
- ۹- ۶- نوۋسە رىكى سۇشايلىست.
- ۱۰- ۷- (سۆنۈگرانى) تىكەل ۋە پىكەل.
- ۱۱- ۸- بەردى رەشى بە نىرخ - نىۋىكى مەرەبى - نە خىر.
- ۱۲- ۹- ئازاۋە - نىۋىكى بىانى - رى (پ).
- ۱۳- ۱۰- بىخەۋە (پ) - كىنەي بى كۇتايى.
- ۱۴- ۱۱- خواردىكى تۈركى.

- ۱۲- ۱۲- ۱۶۶۲-۱۶۱۵ دا زىاۋە (پ).
- ۱۳- ۱۳- ھەرشىكى درىزى ناۋ بەتال.
- ۱۴- ۱۴- باجو خەراجى دەردە بەگاپەتى - نىۋىكى فلىپىنى (پ).
- ۱۵- ۱۵- ھەفسار - ناڭگر.